დროება

ყოველდღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

№ 217 ხუთშაბათი, 1 ოქტომბერი 1909 წ. № 217

განცხადების ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე პეტიტით ღირს 15 კაპ.; უკანასკნელზე—10 კაპ., სხვა ადგილებიდან (კავკასიის გარეშე) მიღებულ განცხადებათა ფასი: სტრიქონი პეტიტისა ტექსტის წინ 20 კაპ., უკან—10 კაპ. სამგლოვიარო განცხადების დაბეჭდვა პირველ გვერდზე თითოჯერ საღამოს 4 საათამდე ღირს 3 მ.. ოთხი საათის შემდეგ მეტი ეღირება.

განცხადებანი იმ პირთა, ფირმათა და დაწესებულებათაგან, რომელნიც კავკასიის გარეშე არიან, ან მთავარი კანტორები და განყოფილებანი აქვთ, მიიღება მხოლოდ სავაჭრო სახლის ლ. და ე. მეტცლ და ამხ.—ბის განცადებათა ცენტრალურ კანტორაში მოსკოვი, მიასნიცკის ქ., ს. სიტოვისა, და მის განყოფილებებში: პეტერბურგში—მორსკაია 11, ვარშავაში—მარშალკოვსკის ქ. 130, პარიზში—ბირჟის მოედანი.

ხელის მოწერა და დაბეჭდვა... «დროების» რედაქციაში და კანტორაში... კვირა-უქმეების გარდა, დილის 9 საათიდან... თი 5-დან 8-მდე.

ხელმოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება. დაუბეჭდავ მცირე წერილებს და კორესპონდენციებს ხელ... ინახება. ინახება ერთის თვით მხოლოდ დიდი წერილები და მოთხრობები. პირადად მოლაპარაკება შეიძლება ყოველ დღე, კვირა-უქმეების გარდა დილის 10 საათიდან ნაშუადღევის 3 საათამდე. ადრესის გამოცვლა 40 კაპ.

რედაქციის ადრესი: ტფილისი დიდი ვანქის ქ. N 12.

ფოსტის ადრესი: Тифлисъ, редакція газ. «ДРОЭБА».

ცალკე ნომერი ყველგან ერთი შაური.

დამატებიანი ნომერი (კვირისა) 7 კაპ.

„დროების" კანტორისაგან.

წლიურ ხელის მომწერთა საყურადღებოდ

გაზეთი აღარ ეგზავნება ყველას, ვისაც წლიური ფასი არა აქვს გადახდილი.

დროება

ყოველ დღიურ გამოცემის გარდა გაზეთს აქვს ყოველკვირეული

სურათებიანი დამატება

გაზეთის ფასი დამატებიანა: პირველ ოქტომბრიდან წლის ბოლომდე 3 მან., ერთი თვით 1 მან.

ცალკე ნომერი ყველგან ერთი შაური

დამატებიანი ნომერი (კვირისა) 7 კაპეიკი

გაზეთის გამოწერა შეიძლება მხოლოდ თვის პირველ რიცხვიდან.

ხელის-მოწერა შეიძლება რედაქციის კანტორაში: დიდი ვანქის ქუჩა, N 12, დილით 9-დან 3 საათამდე. საღამოთი 5-დან 8 საათამდე.

ადრესი: Тифлисъ, Редакція „Дроэба" И. С. АГЛАДЗЕ.

მარიამ გრიგოლის ასული ანდრონიკაშვილისა შვილებითურთ აუწყებს ნათესავთა და ნაცნობთ, რომ წლის წირვა და პანაშვიდი

გიორგი სოლომონის ძის ანდრონიკაშვილის

სულის მოსახსენებლად გადახდილი იქნება სოფ. ოქიოში (კახეთი) დღეს, 1 ოქტომბერს, ადგილობრივ ეკლესიაში. (1—478—1)

წარმოდგენა № 2. **ქართული თეატრი** წარმოდგენა № 2.

ხუთშაბათს, 1 ოქტომბერს, 1909 წელს

ქართულ დრამატ. საზოგადოების დასის მიერ წარმოდგენილი იქნება ქ-ნ ან. ... და შ. შარაშიძის მონაწილეობით პიესა სუვორინისა და ბურენინის

მ ე დ ე ა

დრამა 5 მოქ. თარგ. დ. მესხისა,

მონაწილეობას იღებენ ქ-ნნი მ. მდივანი, ბ. ნებიერიძისა, ქილარჯიშვილი, ან. ...ძე; ბ-ნნი ვ. გამყრელიძე, გ. გედევანოვი, ნ. გვარამე, ი. ივანიძე, ი. იმედაშვილი-ხამშელი, შ. შარაძიძე, ვ. შატარიძე, შ. საფაროვი.

ადგილების ფასი. ლოჟები 10 მ. 50 კ.-დან 5 მ.-მდე, პარტერი 2 მ. 50 კ.-დან 60 კ.-მდე, გალერეია 40 კ.-დან 20 კ.-მდე, მოწაფეთათვის 40 კაპ.

დასაწყისი სწორედ 8 საათზედ.

მზადდება წარმოსადგ. „უდანაშაულოდ დასჯილნი", „ექიმი აშირბეგიანი".

მთავარი რეჟისორი კ. მესხი. რეჟისორის თანაშემწე ვ. ურუშაძე.

ძმ. ზუბალაშვილების სახალხო სახლი

კვირას, 4 ოქტომბერს, 1909 წ.

სახალხო სახლთან არსებულ ქართულ წარმოდგენების მმართველ სექციისაგან წარმოდგენილი იქნება:

„შემოსავლიანი ადგილი"

კომედია 5 მოქმედებად ოსტროვსკისა.

წარმოდგენაში მონაწ. მიიღებს სექციასთან არსებული სცენის მოყვარეთა მთელი დასი,

დასაწყისი საღამოს 8 საათზე.

ადგილების ფასი ერთი შაურიდან ათ შაურამდე.

შენიშვნა: შემდეგი ქართული წარმოდგენა გაიმართება ხუთშაბათ საღამოს, 15 ოქტომბერს. მზადდება წარმოსადგენად: „ოლალტი" სუმბათაშვილისა, „ექიმი შტოკმანი" იბსენისა და სხვ.

...თავაზიანად ვთხოვთ საზოგადოებას, სხვის ადგილზე ნურავინ დასხდებიან პატარა ბავშვების თეატრში შეშვება სრულიად აკრძალულია. წესიერების დაცვაში იმედია თვით საზოგადოება დაგვეხმარება.

(3—1) რეჟისორი ზათირიშვილი. ადმინისტრატორი სვირელი.

ტფილისის კერძო

სამკურნალო

30 მუდმივი საწოლით და სამშობიარო განყოფილებით.

ქსენიას ქუჩა, სახლი № 7, „ვეტცელის" სასტუმროს ახლოს, ტელეფონი № 590.

ხუთშაბათს, 1 ოქტომბერს, დღის 12½ საათზე აკურთხებენ ახლად გახსნილ სამკურნალოს და გადაიხდიან პარაკლისს, რაზედაც იწვევენ ყველა დაინტერესებულ პირთ. ავათმყოფების მიღება დაიწყება 2 ოქტომბრიდან სპეციალისტ ექიმებისაგან.

ბალარჯიშვილი ვ. დ. შინ. და ბავშვ. ყოველ-დღე, გარდა კვირისა 2—3 ს.

ლამბაშიძე ვ. დ. შინ. და ბავშვ, ყ. დღე, კვ. გარდა 11-12 საათ.

გედევანიშვილი მ. ა. ნერ. და ელექ., ორშ., ოთხშ., და პარ. 10½—11 ს.

მურკო გ. ა. შინ. გ. შაბ. 1—2 ს. და კვირას 11—12 ს.

კარშინი ა. ა. კან. და ვენ., ყოველ დღე კვირას გარდა 2½—3½ ს.

მაღლაშვილი გ. გ. შინ., სამშ. და შაბ. 10—12 ს.

მენშვეტოვი ვ. მ. შინ., ორშ., ხუთშ., და შაბ. 1—2 ს.

მელიქიშვილი ნ. მ. ქირურ. და დედაკაც. ყოველ დღე 12—1 ს.

მუსხელიშვილი ვ. ს. თვალის, ორშ., ოთხშ. და პარას. 2—2½ ს.

ფირაძლოვი რ. ბ. ქირურ. ყოველ დღე 11—12 საათ.

პაპოვი ბ. ა. ყურ., ყელის და ცხვირ. ყოვ. დღე, გირდა პარას. 2—2½ ს.

რცხილაძე ნ. კბილ. ყოვ. დღ. 9—11 ს.

სობოლევსკი გ. ვ. ქირურ. ყოვ. დღ. 9—11 საათამ.

თიკანაძე ა. ე. დედაკ. საბებიო ყოველ დღე 1—2 ს.

ფედოროვი ე. გ. მიკრ., ქირ.-ბაქტ. გამოკვლევა. (100—ნ.—1)

ექიმი კბილისა **ს. ვაშაყმაძე**

ახასთუმნიდან დაბრუნდა. ავადმყოფებს იღებს ახალ ბინაზე დილით: 9—2 საათ. საღამოს: 5—7 საათ. ვერის დაღმართი, ს. N 15. (25—ნ.—20)

ექიმი გ. მაგაკიანი.

შინაგანი და ბავშვთა ავადმყოფობანი, სპეციალური ავად. ნაწლავებისა და კუჭისა. ავადმყოფებს იღებს დილით 12—1 ს., საღამოთი 5—6 ს. მიხეილის პრ., N 36, ს. ჭავჭანიძისა. (100—ნალ.—33)

კაბინეტი ელექტრონის და რენტგენის სამკურნალოსი მ. გედევანიშვილისა.

იღებს ავადმყოფებს დილით 12—1 ს. საღამოთი 6—საათ. ვერა ყორღანოვის ქუჩა, საკუთ. სახლი, N 20, ტელ. 791. (0—ნ.—71)

ექიმი კაკიტელაშვილი ქუთაისში

9 ივლისიდან ავადმყოფებს მიიღებს სომხის ქუჩაზე, თოფურიასეულ საავადმყოფოსთან. მიიღებიან შინაგ., ბავშვთა და ქალთა ავადმყოფობით სნეულნი. დილით —11 ს. საღამოთი 5—7 ს. (100—ნ.—78)

ექიმი ჩარექოვი ქ. ქუთაისში. სპეციალისტი.

იღებს განსაკუთრებით სიფილისით, ვენერიულ და კანით ავადმყოფებს. დილით 12—2 ს., საღამოთი 5—6 ს. გეგუთის ქუჩა, აბულაძის მესაზვევი იოსელიანის სახლში. (25—ფ.—20)

ექიმი კბილისა ნინო რცხილაძე

იღებს ავადმყოფებს დილით 9—2 ს., საღამოთი 5—7 ს. ვერა, ოლგას ქუჩა, N 25.

ექიმი კბილისა ქუთაისში ნ. ა. დემიდოვი

იღებს ავადმყოფებს ყოველ დღე დილით 8—2 ს. საღამოთი 4—7 ს. პლომბის გაკეთება, კბილის ჩასმა და პროტეზები. აბოლონის ქუჩა, სახლი N 14, დემიდოვისა. (0—586—261)

ექიმი მ. ს. მუსხელიშვილი

იღებს თვალებით ავადმყოფებს ყოველდღე დილით 9-დან 11-მდე. კიროჩნი, N 9. (უ)

ექიმი კბილისა ალ. სოლოღაშვილი

იღებს ავადმყოფებს 9—2 ს. და 5—7 საათ. გოლოვინის პროსპ. N 12. სახლი მდივანისა. (უ)

ექიმი ლ. ნ. ოჰანჯანოვი

ყოფილი ასისტენტი პროფ. ნეისერისა ბერლინში, სპეციალურად: საშარდეს, სიფილისის, ვენერ. და კანის ავადმყოფობანი. დილით 9—11 ს, საღამოთი 6—8 ს. ბავშვები და ქალები 11—12 ს. კადეტის ქ., N 2. (გოლოვინსკის კუთხე.) (100—ნალ.—26)

ექიმი ა. ნ. დიასამიძე

კანისა და ვენერიულ ავადმყოფებს იღებს ყოველ დღე დილით 12—1 ს. საღამოთი 6—8 ს. ხუთშაბათობით მხოლოდ დილით 8—9 ს. კვირაობით ავადმყოფებს არ იღებს. მოსკოვის ქ., N 4, სახლი გაბაშვილისა. (უ)

ექიმი კ. ს. ფონ-ირტელი

არჩენს სპეც. თირკმ., საშ., ვენერ., სიფ., ქარ. და კანის ავადმ. (სქეს. უძლ., სისუსტ., ქრონ., ტრიპერი) ელექ.-სამკ. კაბ. დილ. 9—12 ს., საღ. 5—8 ს. ვორონ. მგლ., მონუმენტის მეზ. N 5, ს. შაფრანოვისა, ბუფ. გვერდზე. (100—ნალ.—12)

ექიმი ვასილ წერეთელი ქუთაისში

იღებს შინაგან და ბავშვთა სნეულებიან ავადმყოფებს. საღამოს 4—6 საათზე. ივანოვის ქ., მოსე ქიქოძის სახლი. (0—უ.—13)

ექიმი ი. ნ. ეგიაზაროვის

ელექტრო - თერაპევტიული კაბინეტი. სპეციალ. ნერვებისა და შინაგ. ავადმყოფობანი. მიღება დილით 12—1 ს., საღამოთი 6—7 ს. ველიამინოვის ქ. N 4. (100—ნალ.—20)

ექიმი ე. ვაშაკიძე

იღებს შინაგან სნეულებით ავადმყოფებს. დილით 8—9 ს., საღამოთი 5—7 ს. ბელინსკის ქუჩა, N 18 (ყოფილი კირპიჩნაია). (0—19)

ექიმი მ. ლამბაშიძე

გადავიდა გოლოვინის პრ. N 8. ზუბალაშვილის სახლში. იღებს საღამოობით 6—7 ს. კვირა დღის გარდა. (უ)

ექიმი ქუთაისში კ. თ. ტყეშელაშვილი

ხუთ ოქტომბრიდან განაახლებს ავადმყოფების მიღებას. (0—კვ.—72)

ქ უ თ ა ი ს შ ი

კბილის ექიმის დ. ს. რიჟინაშვილის კაბინეტთან გაიხსნა

სამკურნალო

პირის და კბილების სენისა. პლომბები, ჩასმა ხელოვ. კბილებისა, გადაკეთება, კბილების ამოღება და სხვა ოპერაციები უტკივრად. ნიჭრი მთავრობისაგან დამტკიცებულია. მოსიარულე ავად. მიღება ყოველ დღე დილის 8-დან საღ. 7 ს.-მდე. პუშკინის ქუჩა, საკ. სახლი, N 28. ვიტუშინსკის აფთიაქის გვერდით. (100—ნ.—8)

ვ ო ზ ზ ლ ი ს

კერძო სამკურნალო

გარედან ყოველ დღე მოსიარულე ავადმყოფთათვის.

ვოზზლის ქ., № 8, ს. ენფიანჯიანცისა, ტელეფ. 695.

ს. ვაშაყმაძე—ყოველ დღე 9—11 ს. -კბილის ავადმყოფ.

ი. გ. გომართელი—ყოველ დღე, შინაგ. და ბავშვ. ავად. 2—3 ს.

ა. ნ. დიასამიძე—ყოვ. დღე, 11½—12½ ს. სიფილისი, კანისა და ვენერ.

ნ. მ. მელიქიშვილი—ყოველ დღე, ქირურგ. და ქალებისა, 1—2 ს.

ვ. ს. მუსხელიშვილი—სამშ., ხუთშ., შაბ. 2—2½ ს. თვალისა.

მიკროსკოპიული, ბაქტერიოლოგიური და ქიმიური გამოკვლევანი; აგრეთვე ყვავილის აცრა და ძიძებისგასინჯვა. ფასი რჩევისათვის 50 კაპ.

ოპერაციები და კონსილიუმი მორიგებით.

ბ. ა. პოპოვი—ყელ., ყურ. და ცხვ. ყოველ დღე 12—1 ს.

ე. გ. ფედოროვი—ყოველ დღე, ოთხშ. და კვირის გარდა, 11—12 ს. შინაგანი და ბავშვების ავადმყოფობანი. (წლ.—ნ.—169)

სამკურნალო

ექიმთა საზოგადოებისა მუდმივ კრაოტებით.

მიხეილის პრ., 59. ტელეფონი N 1026.

ავადმყოფთა მიღება:

მ. ალაჯანოვი—საშარ. სიფილ. და კან. 11—12 საათ.

ნ. ათენიანცი—ყურ., ცხვირ. და ყელ. 1—2 ს.

ვ. ვნუკოვი—ქირურგიული ავად. 1—2 ს.

ი. ეგიაზაროვი—ნერ. და შინ. 11—12 ს.

მ. კიმონტი—ქირურგ, ავად. 11-12 ს.

მ. მაგაკიანი—შინაგ. და ბავშ. 10—11 ს.

ლ. მონინა—ქალის ავად. და ბებიაობა 1—2 საათ.

ა. კალმიკოვა-ვნუკოვა—ქალის ავად. 2—3 საათ.

სამკურნალოსთან ელექტრონით ექიმობა. მასაჟი; მიკროსკ., ბაქტეორ. და ქიმიური გამოკვლევანი. ყვავილის აცრა. ძიძების გასინჯვა. ფასი რჩევისთვის 50 კ. ოპერაციები და კონსულტ. შეთანხმებით. საავადმ. განყოფილება შესდგება საზოგ. პალატებისა და ცალკე ნომრებისაგან. (100—ნალ.—18)

სამკურნალო

სპეციალისტ სამხედრო ექიმებისა გარედან მოსიარულე ავადმყოფთათვის.

ვანქის დიდი ქუჩა, № 3. ალექსანდრეს ბაღის მახლობლად. ტელეფონი № 481.

ფასი რჩევისათვის 50 კაპ.

ავადმყოფთა მიღება 11-დან 5 ს.-მდე.

რიდელი—ბავშვ. შინ. ყოველ დღე 3-4 ს.

თეთრაძე—სიფ., ვენერ., კან. ყოველ დღე 1—3 საათ.

პავლოცკი—ქირურგ. ყოველდღე 4—5

იოსელიანისა—ქალ. ავად., ორშაბთ, ოთხშ., პარას., კვირა 11—12 ს.

ბოგოევსკი—შინაგანი, ჰიპნოზი. ყოველ დღე 4—5 საათ.

ჩუდნოვსკი.—ნერვებ., სულ.-ავ. ელექტრ. ორშ. ოთხშ.და პარასკ. 4—5 ს.

ერმოლაევი—ბავშ. ყ.-დღე. 1—2 ს.

ვნუკოვი—ქირურგ. ყოველ დღე 2—3.

ნოვიცკი—ბებ., ქალ., ყოველ დღე 1—2

ახვლედიანი—შინაგ. და ბავშ. ყოველ დღე 11—12½ ს.

კალამქაროვი—ბებ., ქალ. ყ.-დღ. კვირ. გარდა 4—5 ს.

ბალდინა-ნოვიცკაია—ცხვ. ყელ. ყურ. 11½—12½ ს.

ასპიროვი—ცხვ. ყელ. ყურ. 1—2 ს.

კონსულტაცია, მასაჟი, ყვავილის აცრა, ოპერაცია, ანალიზი, ჰიპნოზი, ძიძებისა და მოსამსახურეთა გასინჯვა შეთანხმებით. სიფილისის (ათაშანგის) გამოკვლევა სისხლში პროფ. ვასსენარის შრატით. (100—ნ.—99)

კახეთის მევენახეთა ღვინის დამყენებელი

გლეხთა ამხანაგობა

„კახეთი"

Товарищество крестьянских кахетинских виноделов

„Kaxetiu"

ამ ეტიკეტით იყიდება ჩვენი ღვინო ყველა საბაკალეებში, მაღაზიებში და სასმელების დუქნებში.

10 ბოთლს ზევით ვგზავნებით ჩვენის ხარჯით თბილისში.

По такой этикетъ продается наше вино во всѣхъ бакалейныхъ магазинахъ и питейныхъ заведеніяхъ.

Свыше 10 бут. доставляется нашимъ подводомъ въ Тифлисѣ.

Адресъ: Тифлисъ, Русская ул. № 7. Михаилу Никол. Ходалову.

(100—ნ.—2)

შპალიერი

ძმ.

ტარნოპოლების

ფაბრიკის

იყიდება იმპერიის ყველა ქალაქის დიდ მაღაზიებში.

განყოფილება ტფილის.: გოლოვინის პრ. 21, სადაც თეატრია საარტისტო საზოგადოებისა.

ფასები საფაბრიკოა.

ტელეფონი N 355.

ნიმუშები უფასოდ. (25—ნ. 13)

ხუთშაბათს, 1 ოქტომბერს,

მცხეთობა დღეს,

მცხეთაში კოტე გედევანიშვილის ბაღში (აქედან მისავალში, სოფლის თავში) ადგილობრივ წმ. ნინოს დედათა სკოლის სასარგებლოდ გაიმართება

დიდი სახალხო სეირნობა

იქნება ყოველ გვარი გასართობი: ბედის კვერი, პტი შვო, კონფეტტი და მრავალი სხვა. დაუკრავს სამხედრო მუსიკა. გაიმართება ბუფეტი, სადაც ჩაი, ყავა, საჭმელ სასმელი იაფად გაიყიდება.

სეირნობა დაიწყება 12 საათზე. (4—უ.—4)

ქ. თ ე ლ ა ვ შ ი

იყიდება პირველად გამოსული ქართულ ენაზე

ჭრა-კერვის

წ ი გ ნ ი

თვით-მასწავლებელი 128 ნახატით.

ახალი მეთოდი.

ექვს ნაწილად: ქართული, იმერული, ევროპიული ტანისამოსი და თეთრეული მანდილოსანთათვის და ბავშვთათვის; აგრეთვე ჟურნალების მოხმარება. შედგენილი და გამოცემული

სოფიო ი. სიმონოვის მიერ.

ფასი ყდით 3 მან., გაგზავნით 3 მ. 50 კ. ვინც ათ ცალს ანუ მეტს ერთად დაიბარებს, ფოსტით გაგზავნის ფული არ გადახდება. ადრესი: Телавъ. Софьѣ Іосифовнѣ Симоновой. Бульв. пер. 2, собственный домъ. (5—უ.—1)

ტფილისი, 1 ოქტომბერი

პეტერბურგში მომხდარ არჩევნებს მოჰყვა არჩევნები რუსეთის მეორე სატახტო ქალაქს—მოსკოვში, რომელიც უფრო საყურადღებო და მნიშვნელოვანი გამოდგა.

პეტერბურგში თავისი აზრი უნდა გამოეთქვა მეორე კურიას; ე. ი., ამომრჩეველთა, შედარებით, უფრო დემოკრატიულს ნაწილს; უნდა აერჩიათ დეპუტატი ნაცვლად მთავრობის მოთხოვნის თანახმად გაძევებულის კოლიუბაკინისა. ამ გარემოებათა მიხედვით ეჭვიც არავის ჰქონდა, რომ არჩეული იქნება ისევ ოპოზიციის კანდიდატი, რომ პეტერბურგი, როგორც 1907 წელს, უთუოდ აირჩევს მთავრობის მოწინააღმდეგე პარტიების ერთ-ერთ კანდიდატს. მართლაც, საერთო მოლოდინი გამართლდა და არჩეულ იქმნა კადეტთა ერთ-ერთი ლიდერი—კუტლერი.

სულ სხვარიგად იყო საქმე მოსკოვს. იქ თავისი აზრი უნდა გამოეთქვა ამომრჩეველთა პირველ კურიას, ე. ი., მსხვილ ბურჟუაზიას—მოსკოვის ვაჭართა და კაპიტალისტების ბუდეს. ამან საერთო არჩევნებზე 1907 წელს ოქტომბრისტი პლევაკო აირჩია და კადეტები გაამავა, ხოლო მემარცხენეთ სრულიადაც არ უცდიათ ბედი და ამ კურიაში თავისი კანდიდატი არ წამოეყენებიათ, იმდენად უეჭველი იყო, ვის მისცემს უპირატესობას მოსკოვის პირველი კურია. მას შემდეგ ორმა წელიწადმა განვლო და სურათი შესამჩნევად შესცვალა. გუშინ მიღებულ დეპეშებიდან სჩანს, რომ 2926 ამომრჩევლიდან კადეტს შჩეპკინს მხარი დაუჭირა 1520 კაცმა, ოქტომბრისტს შჩენკოვს 1129 კაცმა, ხოლო შავრაზმელ შმაკოვს რაღაც სამასამდე კაცმა. 1907 წლის უმცირესობა უკვე უმრავლესობად გადაიქცა და მოსკოვის პირველმა კურიამაც კადეტი აირჩია. ეს ფაქტი პირდაპირ ყელის გამოჭრაა ოქტომბრისტებისთვის, რომელთათვის მოსკოვის მსხვილ ბურჟუაზიის კურია უმაგრესი ციხე იყო. ამ ციხეზე აფრიალა მედიდურად თავისი დროშა გუჩკოვმა და აქედან ჰფიქრობდა ის მთელის რუსეთის საზოგადოებრივის აზრის დაპყრობას. მაგრამ, „ბრუტმაც" აიღო ხელში დანა და ძირს დასცა დიდის რიხითა და ზეიმით აღმართული დროშა...

გუშინვე მეორე დეპეშამ შეგვატყობინა ოდესის არჩევნების ამბავი. იქაც პირველმა კურიამ, განსაკუთრებულის პერგამენტის ნაცვლად, აირჩია ისევ კადეტი, ბროცკი. ოდესაში საარჩევნო ბრძოლას ეწეოდა ადგილობრივ მძლავრი ჭეშმარიტ რუსთა კავშირი. როგორც მკითხველთ ემახსოვრებათ შავრაზმელებმა იქ განიზრახეს ებრაელთათვის საარჩევნო უფლების წართმევა. შავრაზმელთა საქალაქო საბჭომ ამის შესახებ დადგენილებაც მოახდინა და დიდი აგიტაცია გასწია. ხოლო როცა გამოირკვა, რომ ამ გზით ფონს ვერ გავა, გენერალი ტოლმაჩოვი დაიხმარია და თეთრი ტერორი გაამეფა პროგრესიულ ამომრჩეველთა წინააღმდეგ. მაგრამ ვერაფერმა ვერ გასჭრა და ოდესა ერთგული მომხრე დარჩა ოპოზიციისა.

ამგვარად, სამმა უდიდესმა ქალაქმა რუსეთში გადაჭრით გაკიცხვა გამოუცხადა მთავრობასაც და მთავრობის მომხრე პარტიებსაც. მესამე სათათბიროს „ხანგრძლივმა და ნაყოფიერმა მუშაობამ" სრულებით სხვა შედეგი გამოიწვია, ვიდრე სტოლიპინი და გუჩკოვი ჰფიქრობდნენ. 1907 წლის წინასწარ კრებებზე, მოსკოვში, გუჩკოვი მჭერმეტყველობდა, რომ საზოგადოება მალე დაინახავს—ვისი ტაქტიკა სჯობია, ვინ უფრო შესძლებს რუსეთის განახლებასო: მყვირალა ოპოზიცია თუ ჩვენაო. ცნობილის ორატორის პლევაკოს მშვენიერის სიტყვით გატაცებულმა აუდიტორიამ ოვაციებით გაისტუმრა პეტერბურგს ოქტომბრისტების ლიდერები. მაგრამ ორი წელიწადიც საკმარისი გამოდგა, რომ თვით მსხვილ კაპიტალისტებსაცკი გასტეხოდათ გული და დაეკარგნათ იმედი...

როგორი შედეგი მოჰყვება დამატებით არჩევნებს? გაუწევენ მათ ანგარიშს ოქტომბრისტები თუ არა? ოქტომბრისტები ნამდვილს პოლიტიკურს პარტიას რომ შეადგენდნენ და მართლა გულწრფელი მომხრენი რომ იყვნენ განახლებისა, უეჭველად ყურადღებას მიაქცევდნენ საზოგადოებრივს აზრს, ყურს ათხოვებდნენ საერთო გაკიცხვას და ტაქტიკას შეიცვლიდნენ. ცხადია, ამომრჩევლებმა დაიწუნეს მათი ერთგულება მთავრობისადმი, მათი კონცენტრაცია მარჯვნით, მათ მიერ შექმნილი ცენტრი, რომელიც ნამდვილი მონა შეიქნა მთავრობისა. ეს წინადაც ესმოდათ ოქტომბრისტების ლიდერებს, ეხლა-კი, მოსკოვის არჩევნების შემდეგ, უნდა დარწმუნებულიყვნენ, რომ მათი საკუთარი ამომრჩევლებიც სხვაგვარ მოქმედებას მოელიან მათგან. ასე რომ, მდგომარეობა აიძულებს ოქტომბრისტებს გამოსცადონ კონცენტრაცია მარცხნით და შეუდგნენ თავის პროგრამის განხორციელებას... მაგრამ, დანამდვილებით შეიძლება ვიწინასწარმეტყველოთ, რომ ეს არ მოხდება. ოქტომბრისტები თავის ძალას ხედავენ სწორედ მთავრობის მფარველობაში და ვერ გაჰბედვენ უღალატონ მას, ვინც მათთვის „პერევოროტი" მოახდინა და 3 ივნისის კანონი შეთხზა. ყველაფერი უცვლელად დარჩება და დამატებით არჩევნების გაკვეთილითაც ვერ ისარგებლებენ ისინი, ვისაც ბედმა ჩაუგდო დღეს ხელში პარლამენტის ხელმძღვანელობა.

იგივე და უფრო მეტიც ითქმის თითონ მთავრობაზე. უეჭველია ოპოზიციის გამარჯვება დამატებით არჩევნებზე ცუდ გუნებაზე დააყენებდა მმართველ ბიუროკრატიას, მაგრამ, „ღვთის მადლით, ჩვენში პარლამენტი არაა" და რა მნიშვნელობა აქვს საზოგადოების ამა თუ იმ ვოტუმს იმისთვის, ვინც კარგა ხანია ფეხით სთელავს საზოგადოებრივ აზრსაც და ხალხის ხმასაც...

ნარკვევი

(ჟურნალ-გაზეთებიდან)

ამას წინადაც გავაცანით მკითხველებს ფინლიანდიის საქმეთა მდგომარეობა. „ნოვოე ვრემიას" და სხვა მემარჯვენე გაზეთების განგაშზე გვქონდა ლაპარაკი. ამათ ფეხის ხმას ოქტომბრისტთა ოფიციოზი „გოლოს მოსკვიც" აჰყვა. იგი ამ ბოლო დროს მეთაურს მეთაურზე აცხობს.

სტაროფინებმა აცნობეს გენერალ-გუბერნატორს ბეკმანს, რომ აღარა გვსურს სენატში ყოფნა და 1 ოქტომბრიდან კიდეც გადავდგებით სამსახურიდანაო. „გოლოს მოსკვი" სწერს, ეს პასსიური წინააღმდეგობაა, რომელიც აგერ ერთი წელიწადია უკვე დაიწყოო. დალოცვილო, ყველაფერსართმევენ და პასსიურ წინააღმდეგობასაც უკრძალავენ. ფინლიანდიელები უარს ამბობენ გადაიხადონ სამხედრო ჯარიმა 10 მილიონი მარკა. თითო სულზე მოდის 1 მ. 20 კაპ. „გოლოს მოსკვი" ჰკვირობს: როგორ, ფინლიანდიელები მზად არიან საკუთარი შეინახონ ჯარი, უფრო მეტი ფულიც გაიღონ და 1 მ. 20 კ. გადახდაზე კი უარს ამბობენო. გაზეთს ფინლიანდიის ერთი გაზეთის ამონაწერი მოჰყავს:

სახალხო წარმომადგენლობა ლამის ჩაინთქას ორი ტალღის შუა. 1908 წლის 20 მაისის შემდეგ იგი უფრო და უფრო ძირ იწევს. ხიშტების შიშით და ხიშტებისავე დაუხმარებლად სეიმს არავითარი საშუალება არა აქვს ხალხის ფული ქვეყნის განათლებასა და კულტურულ ზრდა განვითარებას მიახმაროსო.

ამ ამონაწერიდან გაზეთი დაასკვნის, რომ ფინლიანდიის საკუთარი ჯარი რუსეთის ჯარის საწინააღმდეგოდ უნდაო. გაზეთი უმატებს, სანამ ფინლიანდიის საკანონმდებლო დაწესებულება სახელმწიფო საკითხებში არ დაემორჩილება სახელმწიფო საბჭოსა და სათათბიროს, მანამ ბოლო არ მოეღება ამ დავასაო. ახლო მომავალში მთავრობა წარადგენს კანონ-პროექტს საერთო სახელმწიფოებრივ კანონმდებლობის შემოღების შესახებაო. ამრიგად, ოქტომბრისტების ოფიციოზიც თითქმის ფინლიანდიის ავტონომიის მოსპობის მომხრეა...

მეორე ნომერში გაზეთი კვლავ ეხება ამ საკითხს და იერიშით მიდის ფინლიანდელებზე. „გოლოს მოსკვი“ გაუჯავრებია ფინურ გაზეთებს, რომელნიც სწერენ თურმე:

რუსის მთავრობამ დაარღვია სეიმის საბიუჯეტო უფლება, დაარღვია აგრეთვე ფინელ ხალხის უფლება თითონ განსაზღვროს, რა წესითაც სურს, სამხედრო ბეგრის საქმე; ამის გამო ჩვენ მივმართავთ ევროპის საზოგადოებრივ აზრის მსჯავრს და პასიურ წინააღმდეგობასაო.

„ფინლიანდიის სეპარატიზმი“ ფაქტიაო, გაიძახის ამაზე „გოლოს მოსკვი“. ყველგან ამ გაზეთებს სეპარატიზმი ულანდებათ. საკმაოა ვინმემ თავის უფლებაზე ხმა ამოიღოს, საკმაოა დაჰგმოს ძალ-მომრეობა, რომ მაშინვე სეპარატიზმი უკიჟინონ. ყველა ამის შემდეგ აშკარაა რას უმზადებენ ფინლიანდიის ავტონომიას ოქტომბრისტები. ადვილად მიჰხვდებით, მომავალ სესიაში რა ჰანგებზე იგალობებს სახ. სათათბიროს უმრავლესობა, ოქტომბრისტების ფრაქცია—საერთო კანონმდებლობას უნდა ექვემდებარებოდეს ფინლიანდიის სეიმიო. კარგი სურპრიზია!

დეპეშები

(პეტერბ. დეპეშათა სააგენტოსაგან)

30 სექტემბერი

სპარსეთი

თავრიზი. ხმა გავრცელდა, არდებილის მიდამოებში დიდი არეულობააო. არდებილში ჩასულან ყარადაღელი ცხენოსნები. ყარადაღელები შეერთებულან შაჰსევანებთან.

ოსმალეთი

სტამბოლი. 29 სექტემბერს, სალამოთი, ლივადიიდან გემ. „სტამბულით“ ჩამოვიდა ოსმალეთის განსაკუთრებული საელჩო. ამავე დღეს სულთანმა მიიღო საელჩოს წევრები. წევრებმა სულთანს გადასცეს ხელმწიფე-იმპერატორის საჩუქრები.

საზღვარ-გარედ.

კენისბერგი. ტილზიტში ხოლერით ავად გახდა მეთევზეს ცოლი. ჯერ არ იციან საიდან და ვინ შემოიტანა ხოლერა.

ბერლინი ვოლფის სააგენტოს ფილადელფიიდან დეპეშით ატყობინებენ: ინგლისის ადგილობრივმა კონსულმა ცირკულიარი გამოსცა. ცირკულიარში ნათქვამია, ვაფრთხილებთ გემებს, რომ ზოგიერთ შემთხვევებში ინგლისის იმპერიის ნავთსაგურებში შესვლის დრ-ს სიფრთხილის ზომები მიიღონო. ამას გარდა ცირკულიარში ნათქვამია, შესაძლებელია ინგლისის და ერთ-ერთ საზღვაო სახელმწიფოს ურთიერთობა გამწვავდეს. ამ შემთხვევაში გემებს გასჩხრეკავენო.

კაპშტადტი (სანდომინგო). იფეთქა რევოლიუციამ. აჯანყებულნი დაეცნენ ქალაქ დაჟაბონს, მაგრამ უკუ აქციეს

ლონდონი. „ტაიმს“ ნიუ-იორკიდან დეპეშით ატყობინებენ: ორი კვირის შემდეგ ნიუ-იორკში ჩამოვა ჩინეთის კომისია. კომისიას აზრად აქვს გაიგოს, შეუძლიანთ თუ არა ამერიკელ მექარხნეებს ამ ექვსი თვის განმავლობაში იკისრონ გემების აგება და სამხედრო მასალის გაკეთება. ჩინელებს განზრახული აქვთ ჯერჯერობით სამხედრო გემების ასაგებად 40,000,000 მანეთი დახარჯონ. ჯარისა და ფლოტის რეორგანიზაციისათვის საჭირო ფულს ჩინეთი ისესხებს ევროპის სხვა და სხვა სახელმწიფოებისაგან.

ათინა. დეპუტატთა პალატა. სიტყვა წარმოსთქვა მინისტრ-პრეზიდენტმა. მან, სხვათა შორის, სთქვა: ელლინელმა სამინისტრომ ცუდ და გაჭირვებულ დროს იდო თავს სახელმწიფოს პატრონობა. სენი, რომელიც საბერძნეთს ამ 30 წლის წინად გაუჩნდა, 30 დღის განმავლობაში ვერ გაიკურნება. ამ ჟამად საჭიროა მომავალზე ვიფიქროთ. მივმართავ ყველა პარტიებს, მათ პატრიოტიზმს და იმედი მაქვს, რომ ხელს შეგვიწყობენ საჭირო რეფორმების განხორციელებაში. შევერთდეთ, ვიმუშავოთ, რომ პარლამენტი საბერძნეთის ნამდვილ ჰმისუფლად გადაიქცეს.

პარიზი. ჰავასის სააგენტოს სერბერიდან ატყობინებენ: თუ მთავრობამ ფერერს სიკვდილით დასჯა არ შეუმსუბუქა, ფერერს ოთხმაბათს დახვრეტავენ. ფერერის დამცველი დააპატიმრეს.

ჰაერში ფრენა

ნიურბერგი. დილის $5^1/_2$ საათზე ჰაეროპლანი „პარსევალი“ მაინის-ფრანკფურტიდან ნიუსერგისკენ გაფრინდა. ნაშუადღევის 5 საათსა და 20 წუთზე „პარსევალი“ აქ ჩამოეშვა. ჩამოშვების წინ „პარსევალმა“ გარს შემოუარა ქალაქს. მცხოვრებლები ოვაციებით მიეგებნენ ჰაერში მფრინავთ. 30 სექტემბერს „პარსევალი“ აუგსბურგუსკენ გაფრინდება.

რომი. ნაშუადღევის $2^1/_2$ საათზე ტბა ბრაჩიონოდან რომისკენ გაფრინდა სამხედრო დირიჟაბლი. 22 წუთის შემდეგ დირიჟაბლი რომში მოფრინდა. ნაშუადღევს 4 საათსა და 2 წუთზე დირიჟაბლი უკან, ტბა ბრაჩიონისკენ გაფრინდა.

რუსეთი

მოსკოვი. სახელმწიფო საბჭოს წევრის ამომრჩევლად უნივერსიტეტმა აირჩია თავად ტრუბეცკოი, ანუჩინი და რაპლიგინი.

იურიევი. სახელმწიფო საბჭოს წევრის ამომრჩევლად უნივერსიტეტმა აირჩია პროფესორები მიკლაშევსკი და ვასილიევი.

ვარშავა. გამოძიებამ დაამტკიცა, რომ გენერალ-გუბერნატორის თანაშემწის გენერალ ატკოფის ავტომობილისთვის ყუმბარა უსვრიათ. ყუმბარას თავის მხრივ აუფეთქებია ბენზინი.

პეტერბურგი. სენატმა განიხილა კოკანდსკის მაზრის სახელმწიფო მამულების გამგის გრაფ გოლოვინის სააპელაციო საჩივარი. გოლოვინს ბრალდებოდა 16,000 მანეთის გაფლანგვა, რისთვისაც ტაშკენტის სამოსამართლო პალატამ განსაკუთრებულ უფლებების ჩამორთმევა და 1 წლით დატუსაღება გადაუწყვიტა. სენატმა გააუქმა სამოსამართლო პალატის განაჩენი და დაადგინა, გოლოვინი სამსახურიდან დათხოვნილ იქმნესო.

სენატმა უყურადღებოდ დასტოვა გაზეთ „ვილენსკი გონეც“-ის რედაქტორის იურიევიჩის სააპელაციო საჩივარი. გაზეთში დაბეჭდილი იყო წერილი „მთავრობის სკოლის ბოიკოტი“, რისთვისაც სამოსამართლო პალატამ იურიევს ნახევარ წლით დაპატიმრება გადაუწყვიტა.

ხარკოვი. სახელმწიფო საბჭოს წევრის ამომრჩევლებად უნივერსიტეტმა აირჩია უნივერსიტეტის რექტორი ბაგალეი და პროფესორი რეინგარდტი და ტიმოფეევი.

ვორონეჟი. რამდენიმე ბოროტგანმზრახველი თავს დაეცა მემამულე ტომენსკის სახლს. მოჰკლეს ერთი ბოროტ-გამზრახველი, დანარჩენებს დაეძებენ.

პეტერბურგი. მთავარ სარდლის თანაშემწემ სოციალ-დემოკრატების სამხედრო ორგანიზაციის წევრებს სასჯელი შეუმსუბუქა: ვისაც კატორგა ჰქონდათ გადაწყვეტილი გადაასახლებენ, ვისაც გადასახლება, მათ ორი წლით ციხეში ჩასვამენ, ამასთან ჩაეთვლება ის $1^1/_2$ წელიწადი, რომელიც მათ გასამართლებამდე გაატარეს საპყრობილეში. ამას გარდა 10 სალდათს, რომელთაც გადასახლება ჰქონდა გადაწყვეტილი, მთავარ-სარდლის თანაშემწის ბრძანებით ორი წლით დისციპლინარულ ბატალიონში გაგზავნიან. ამათაც ჩაეთვლებათ ის ერთ-ნახევარი წელიწადი, რომელიც მათ სასამართლომდი საპყრობილეში გაატარეს.

სმოლენსკი. ოლქის სასამართლომ გაარჩია 17 კაცის საქმე. ამათ ბრალდებოდათ 1906 წელში მემამულეების სახლების გადაწვა. სასამართლომ გადაუწყვიტა 11 სხვა და სხვა ვადით კატორგა, 2 ოთხ-ოთხი წლით ტუსაღთა განყოფილება, 4 გაამართლა.

არხანგელსკი. თეთრ ზღვაში დაიღუპა ნორვეგიის გემი „სვერდსტატი“. გადაარჩინეს 16 მატროსი.

იაროსლავლი. სოფელ ხოტენოვში გადაიწვა 47 სახლი. ზარალი 45,000 მანეთს უდრის.

ხერსონი. ელისავეტოგრადის მაზრაში უცნობებმა მოჰკლეს ეკლესიის სამი დარაჯი. ეკლესია გაცარცულია.

ხ ო ლ ე რ ა

პეტერბურგი. დღე-ღამეში ავად გახდა 31, გარდაიცვალა 11, ავად არის 348 კაცი.

ჩერნიგოვი ნოვოზიბკოვოში ავად გახდა 3 კაცი, სოფელ ოშიკიში ავად გახდა 4, გარდაიცვალა ორი კაცი.

მინსკი. ავად გახდა ერთი კაცი.

საყურადღებო შენიშვნა

„დროების“ მე-210 ნომერში დასტამბულია წინარეხის სკოლის მასწავლებლის ვანო გიუნაშვილის წერილი. ავტორი სთხოვს ყველას დახმარებას, რომ მიაწოდონ ხალხში გასავრცელებლად საკითხავი წიგნები.

იყო დრო ამ ორი-სამი წლის წინად, როცა ყველას პირს ეკერა ერთი აზრი—სოფელს უშველოთ, სოფელს დავეხმაროთ და უმეცრების წყვდიადიდან გამოვიყვანოთ სოფლელებიო. ამ აზრით შესდგა ქალთა წრე, რომელიც სცდილობდა სახალხო წიგნებისა და ჟურნალ-გაზეთების შეგროვებას, სოფლად გზავნას და გავრცელებას, მაგრამ ჩვენებურმა გულგრილობამ, უცებ აპილპილებამ და შემდეგ მოდუნებამ აქაც იჩინა თავი—დღეს სოფელი აღარავის ახსოვს, სოფლის ჭირ-ვარამზე იშვიათად ზრუნავენ და ეს დიდი დანაშაულობაა ყველასი, ვისაც რამე შეუძლიან და არაფერს აკეთებს. სოფელი დედა-ძარღვია ჩვენის ცხოვრებისა და ამ ძარღვის სიჯანსაღეზე [illegible] ჩვენი მომავალი ცხოვრებაც. მაშ ყვე[illegible] გათვალისწინებული უნდა [illegible] სოფლის ჭირ-ვარამი და მუდამ უნ[illegible] ვცდილობდეთ სულიერ საზრ[illegible] მიწოდებას იმათთვის, რომლის [illegible] ჯვენითაც ხორციელად საზრდო[illegible] ქალაქი.

საჭიროა, რომ ჩვენმა მანდილო[illegible] ნებმა კვლავ განაგრძონ დაწყებ[illegible] ლი საქმე, შეაგროვონ სახალხო [illegible] კითხავი წიგნები,- ჟურნალ-გაზეთე[illegible] ბი და ჰგზავნონ სოფლად, სად[illegible] დიდი მოთხოვნილებაა წიგნებ[illegible] მაგრამ მიმწოდებელი კი დღეს არ[illegible] ვინაა, გარდა „წერა-კითხვის გამ. [illegible] ზოგადოებისა“, რომელსაც საქარ[illegible] ველოს ყველა კუთხიდან მოსდ[illegible] აუარებელი თხოვნა, რომლის დაკ[illegible] ყოფილება არ შეუძლიან.

სასურველია და საჭირო, რომ ასეთი წრე, რომელიც იკისრებს წი[illegible] გნების შეგროვებას, დროებითი [illegible] არა, მუდმივი იყოს. მას ცალკე [illegible] წყობიც უნდა ჰქონდეს თუნდ იმ[illegible] „წერა-კითხვის საზოგადოების“ ბი[illegible] ნაზე და ამ საზოგადოებასთან ერთად [illegible] ხელს უმართავდეს სოფლელებს მათ[illegible] გონებრივს მოთხოვნილების დაკმა[illegible] ყოფილებაში.

დარწმუნებულნი ვართ, რომ ჩვე[illegible] ნებური წიგნების გამომცემელნი, ავტორები, წიგნის მაღაზიები და კერძო პირები, ვისაც კი ზედმეტ[illegible] წიგნები მოეპოვება, ამ წრეს დახმა[illegible] რების ხელს გაუწვდიან და მიაწო[illegible] დებენ წიგნებს, ჟურნალ-გაზეთებს და სხვა გამოცემებს, რომლებიც მათთვის დიდს საჭიროებას არ შეადგენს და სოფლელებისათვის [illegible] დიდად სასარგებლო იქნება. საჭი[illegible] როა მეტი საქმიანობა, მეტი მხნე[illegible] ბა და თავგამოდებული მუშაობა, რაც, უეჭველია, შესწევთ ჩვენ მანდილოსნებს და ეს საგანიც ძირ[illegible] დაპირი მათი საქმეა, თუ კი მოინ[illegible] დომებენ და ხალისით განაგრძობენ ამ საქმეს. დარწმუნებულნი ვართ, რომ ბევრი ინტელიგენტი თავისუ[illegible] თავად მიიტანს ზედმეტ წიგნს, ოღონდ მოთავე აღმოჩნდეს [illegible] და დაუნიშნოს ადგილი, თუ სად უნდა მიიტანოს წიგნები და ვის გა-

ორი სონეტი

მუდამ მზად იყო ჩასულიყო თვით
ჯოჯოხეთში.
ბაირონ.

ხევდის ბაღს შევილ შენაღონები.
შესიკი.

1

უსაზღვრო სივრცე... ბნელი უდაბნო...
ვდგევარ მარტოკა აღელვებული;
მას არა ვნაღვლობ, რომ მივატოვე
წალკოტი ტურფად აყვავებული.
სულსა მოსწყინდა ერთსახეობა,
თვით მსურს წამება სხვა და სხვა გვარი;
შთავალ ჯოჯოხეთს, ოღონდ კი ვპოვო
ჩემთა ლტოლვათა თავშესაფარი!
გზაში შემომხვდი მხოლოდ შენ ერთი:
სულის დემონი, მტანჯველი ღმერთი,
გამოგიწოდე ხელი მთრთოლვარე.
ერთად მივდივართ, ვეძებთ სხვა სადგურს,
შენა ხარ სევდა,—მომითხრობ წარსულს...
დამწვი, მაწამე, დამასამარე!..

2

მე შენს სურათზე ღამე ვლოცულობ
სასო-მიხდილი, მისუსტებული;
ირგვლივ შევამკე მის ყვავილებით,
მსხვერპლად შევწირე ჩემივე გული.
ოჰ, ვინ მოსთვალოს, თუ რავდენს ცრემლსა
ულვთოდ დაუწვავს მკერდი მგზნებარე?
შენს ნათელ აჩრდილს, აწ თავს რომ დამკრის,
ჩემს სანუგეშოდ რა დაბარე?
ღამეა. ბნელა. არ მესვენება.
ფიქრმა წაიღო გულ-გონება.
სპეტაკი სულით შენ მაგონდები.
შენ ვერ გაიგებ ჩემს მწარე ტანჯვას,
ვერცა ნიავი მოგითხრობს ამბავს,
და უიმედოდ ვთრთი და ვლონდები!..

ა. შანშიაშვილი.

ძველი და ახალი

(ნ. ნიკოლაძისა და გ. ზდანოვიჩის პოლემიკის გამო).

(დასასრული)

ბ-ნი ნ. ნიკოლაძე თავის აწ „სახელოვან“ ბროშიურაში მხარს უჭერს უცხოელ ჩარჩებს და აღშფოთებულია, რომ წესდება მარგანეცის მრეწველთა კრებისა მთელ მართვა-გამგეობას ამ საქმისას აკუთვნებს ადგილობრივ მწარმოებლებს. კრიტიკის ქარ-ცეცხლში ატარებს ამ ხმათა განაწილების წესს, რომლის წინააღმდეგ ვერ წავიდა „ძველი რეჟიმის“ სამინისტროც კი. თუმცა მას თავი მოაბეზრა საჩივრებით უცხოელმა ჩარჩებმა, მაგრამ მათ ყეფას ყურადღება არ მიაქცია.

ასე ახასიათებს ბ-ნი ნ. ნიკოლაძე ადგილობრივ მკვიდრ მწარმოებელს და მას ბანს აძლევს მისი ადმინისტრატიული მეგობრები:

ბ. ნ. ნიკოლაძე	კანცელიარიის გამგეთა აზრი
Вопросы, касающіеся существенныхъ сторонъ дѣла—вывоза, кредита, тарифовъ, изученія рынковъ и. т. п. рѣшаются массою, не только не компетентною, но и не заинтересованною въ судьбахъ проданнаго товара. Вотъ чѣмъ объясняется обращеніе всѣхъ, безъ исключенія экспортеровъ къ министрамъ съ воплемъ о томъ, что „къ несчастью условія представительства на съѣздахъ таковы, что голоса дѣйствительныхъ промышленниковъ подавлены толпою, ни малѣйшимъ образомъ не заинтересованною въ процвѣтаніи промышленности“. ხაუბედუროდ, ამგვარი „вопли“ და ხხვა დიდად „ხაინტერეხო“ დოკუმენტები ბ-ნ ნიკოლაძის ხაბრძანებელის ფაპროკატიოხაა.	Результаты дѣятельности съѣзда и его исполнительнаго органа совѣта за все время ихъ существованія нельзя не признать неудовлетворительными, причина каковаго явленія несомнѣнно кроется преимущественно въ участіи въ дѣлахъ съѣзда лицъ въ дѣйствительности мало заинтересованныхъ въ правильной постановкѣ марганцевой промышленности, а равно лицъ, недостаточно подготовленныхъ къ рѣшенію предлагаемыхъ на ихъ обсужденіе вопросовъ, რის გამოც კიდევაც აღვძარით შუამდგომლობა მთავრობის წინაშე, რომ ჭიათურის მრეწველთა კრების წესდება გადათვალიერებულ იქმნასო,—ამბობს ეს ისტორიული დოკუმენტი, მაშინ კი—въ съѣздѣ пріимутъ участіе тѣ именно... лица, которыя дѣйствительно заинтересованы въ удовлетвореніи насущныхъ нуждъ марганцевой промышленности.

*) იხ. „დროება“ N 216.

ასეთი თანხმობა იშვიათია. ერთად-ერთი სანუგეშო ბ-ნ ნიკოლაძის თაყვანისმცემელთ ის დარჩენიათ, რომ პლაგიატობა მას არ ეკუთვნის, რადგან მისი ბროშიურა 1908-შია გამოცემული, ეს დოკუმენტი კი 1909 წელს ეკუთვნის. ე. ი. ადგილობრივ, დევნილ და გატანჯულ ქართველ ხალხის შეურაცხყოფაში, მის უფლებების შეკვეცის სურვილში ინიციატივა ეკუთვნის ჩვენს პუბლიცისტს და მწერალს და არა ამა თუ იმ ადმინისტრატორის კანცელიარიას. რასაკვირველია, არის ისეთი ჯურის ხალხი, ხუმარაძეა იგი თუ მასხარაძე, რომლისთვისაც უაღრესი ღირსება კაცისა იმაშია, თუ იმის აზრს რომელიმე „გუბერნატორი“ ემხრობა, რაგვარიც უნდა იყოს ეს აზრი და ეს მიმხრობა; მაგრამ არა მგონია მათმა თანაგრძნობამ გადაარჩინოს საზოგდო მოღვაწე იმ უფსკრულს, საითკენაც იგი მიექანება, როცა ადგილობრივ თვითმართველობის დევნაში მხარს აძლევს ადმინისტრაციის მოხელეებს.

რასაკვირველია, ჩვენ იმას ვერავის მოვთხოვთ და არც ჩვენს თავს მივცემთ ნებას, რომ ჩვენი ნაკლულოვანებანი დავფაროთ, მაგრამ როდესაც უსაფუძვლოდ და უსამართლოდ წელში გატეხილ ხალხს კიდევ წიხლს დაჰკვრენ—ეს იმას ამტკიცებს, რომ „დიდბუნოვნება“ უაღრეს განსაცდელშია.

რაშია დამნაშავე ის 348 ადგილობრივი მწარმოებელი, რომელთაც უპირებს ბ-ნი ნიკოლაძე ადმინისტრაციასა და უცხოელ ჩარჩებთან ერთად ყოველივე უფლების აღდას? რა დაუშავა ამ ხალხმა მრეწველობას, რაში გამოიჩინა „საქმის უცოდინარობა“, რაში დაგვანახვა „რომ არ ინტერესება გაყიდულების საქმე“? ხოლო რა შესძინა ჭიათურის მრეწველობას იმ 25 ჩარჩმა და „პრიკაშჩიკმა“, რომელნიც ბ-ნ ნ. ნიკოლაძის არმიას შეადგენს ადგილობრივ მრეწველთა დევნასა და შეურაცხყოფაში? ადგილობრივ მრეწველებს,—გვეუბნება ჩვენი ცნობილი პუბლიცისტი,—არა თუ არ გაეგებათ რა, არც კი არიან დაინტერესებულნი მრეწველობის არსებით საგნებში: გადატანის, კრედიტის, ტარიფის და მარგანეცის ბრჯის შესწავლის და სხვა საქმეშიო. ამისი თქმა ეკადრება მართლა და შეუგნებელ ადმინისტრატორის კანცელიარიას, ხოლო პუბლიცისტსა და „პროგრესიულ „ზემეცს“ კი (ასე მონათლა პოლიტიკურად თავისი თავი ბ-ნმა ნ. ნიკოლაძემ) არ ეკადრება. იმიტომ რომ იგი ჭორია, იმიტომ რომ იგი ყალბს ნიადაგზეა აღმოცენებული, იმიტომ რომ იგი—დაბეჩავებულ ხალხის ცილის წამებაა[1]).

მარგანეცის გადატანის საქმის მოწესრიგება ყოველთვის შეადგენდა ადგილობრივ მწარმოებელთა დიდ საზრუნველ საგანს; ამის შესახებ პროექტს, თხოვნებს, სხვა და სხვა „ზაპისკებს“ ყოველთვის ადგენდნენ ხოლმე ადგილობრივ მრეწველთა წარმომადგენლები და 11 წლის განმავლობაში საბჭო დღენიადაგ იმის ცდაშია, რომ მარგანეცის გადატანის საქმე მოაწყოს. მუდმივი საჩივარი, მუდმივი ვედრება და მუდარება რკინის გზასთან,—აი, რას ნახავთ საბჭოს მოქმედებაში და დღეს-დღეობით ისე არის გაზიდვის საქმე მოწყობილი, რომ 50-60 მილიონამდე ფუთი შეუძლიან გადაიტანოს რკინის გზას და სამინისტრო კიდევ ფიქრობს ჭიათურის ვიწრო ლიანდაგის გაფართოვებას. 2)

მაღნებიდან გზები და საურმე გზები არის გაყვანილი იქ, სადაც ჩი[illegible] ვერ გადაფრინდებოდა და როგორც ზემოთაც მოვიხსენიეთ, საბჭოს შე[illegible] მოსავლის ერთი-მეხუთედის (350,000 მან.) გზებსა და ხიდებზე დახარჯული. ადგილობრივ მრეწველთა წარმომადგენლები გახლდნენ, რომ ამტკიცებდნენ ეგრედ-წოდებულის მე[illegible] ქანიკურის ღარების („სპუსკების“) გაკეთების საჭიროებას და ამას სწორედ ის „საქმეში ჩახედულნი და დაინტერესებულნი“ აღუდგნენ წინ, რომელთაც მეთ[illegible] [illegible] კოლაძე გამოდის.

2. საზღაპრო, სამხედრო წესებს შესაფერ ჯარიმის მსგავსი ტარიფის დაკლებას მოანდომა საბჭომ მთელი თავისი შრომა და ჯაფა და ადგილობრივი მრეწველები ერთხმად თხოულობდნენ ყოველთვის ტარიფის დაკლებას და ამ საქმეში იმდენად დიდ გამჭრიახობასა და სახელმწიფოებრივ გრძნობას იჩენდნენ, რომ ამათ მაინც უნდა მოეგოთ ბ-ნ ნ. ნიკოლაძის და მისი აზრის მიმდევარ „კანცელარიების“ გული. როცა მარგანეცის საქმე კარგად იყო ხოლმე, ე. ი. როცა ფასი დიდი იყო სა[illegible] ღვარ-გარედ „ღვიც ქართველთა [illegible] ბა“ ამბობდა, ეხლა ტარიფის შემ[illegible] ხებ შუამდგომლობას ნუ აღვძრავთ, ეხლანდელი ფასები აიტანს ამ უ[illegible] ნაურ გადასახადსაო, ხოლო როცა

2) ვინ შეიტანა დეზორგანიზაცია ამ საქმეში, თუ არა იმ ერთმა ბ-ნ ნ. ნიკოლაძის „25 რჩეულთაგანიდან“, რომელმაც თვეში 900 ვაგონი მიიღო რიგს გარეშე «კანცელარიების» შემწეობით? ეს იყო არევ-დარევა იყო მრეწველობისა, რომელსაც ადგილობრივი მკვიდრი ვერც გაჰბედავდა. ეს ამბავი თვით ბ-ნმა ნიკოლაძემაც ძალიან კარგად იცის, მაგრამ დაბალ დონეზედ გადახტომა არა ხელპიან.

1) იხ. ბროშიურა, გვ. 4, 5 და 6.

...დასცეს. ვინც არ მიიტანს იმათგანი ბევრი უარს არ იტყვის, როცა კეთილ საქმისათვის მიადგებიან კარს. ოღონდ გული გულობდეს და ყველაფერი მოსახერხებელია.

ლ. ბოცვაძე.

ახალი ამბავი

ტფილისი

✦ **მევენახეთა კოოპერაცია.** მეღვინეს ვლ. პილენკოს განუზრახავს კახეთში მევენახეთა და მეღვინეთა კოოპერატიულ ამხანაგობის დაარსება. ამხანაგობას ექმნება საკუთარი სარდაფები და ლაბორატორიები, ეყოლება სპეციალისტები და სხვა. (ქ.)

✦ **სახალხო სეირნობა.** მოვაგონებთ მკითხველებს, რომ დღეს, 1 ოქტომბერს, მცხეთაში გაიმართება დიდი სახალხო სეირნობა ადგილობრივ დედათა მონასტერთან არსებულ ქალთა პროგიმნაზიის სასარგებლოდ. სვეტი-ცხოვლის დღესასწაულისა გამო, დღეს მატარებლები ტფილისიდან მცხეთაში თითქმის ყოველ საათს გავა.

✦ **ექიმების დანიშვნა.** ხვალ, 2 ოქტომბერს, საღამოს 8 საათისთვის ტფ. ქალაქის გამგეობის სადგომში დანიშნულია სხდომა საკონკურსო კომისიისა, რომელმაც უნდა განიხილოს თხოვნები და აირჩიოს ქალაქის საავადმყოფოების პირველ პავილიონის უფროსი ექიმი და მისი თანაშემწენი. კომისიის თავმჯდომარედ არის გამგეობის წევრი თავ. ალ. მ. არგუთინსკი. წევრებად არიან: ოთხი წევრი მცხოვრებთა ჯანმრთელობისთვის მზრუნველ საბჭოს კომისიისა, ორი წევრი სასანიტარო სამკურნალო საბჭოსი და ქალაქის სამკურნალოების გამგენი. უფროს ექიმის თანამდებობა ადგილობრივ ექიმთაგან, სხვათა შორის, ითხოვა მ. ა. გედევანიშვილმა, სასანიტარო სამკურნალოს ინსპექტორმა გ. სტეფანოვმა და სხვებმა.

✦ **თავდასხმა.** არადეთიდან (გორის მაზრ.) გვატყობინებენ: 23 სექტემბერს ღამე ვიღაც ბოროტ-განზრახველნი თავს დაესხნენ ადგილობრივ მცხოვრებთ, ნიკოსა და სასონ იშხნელებს, რასაც თვალი მოევლებოდა, ყველაფერი წაიღეს. 15 წლის ქალის გატაცებასაც შეეცადნენ, მაგრამ ქალი გაუძალიანდა და, როგორც იყო, ხელიდან გაუსხლტა თავდამსხმელთ. ყვირილზე სოფელი შეიკრიბა, მაგრამ თავდამსხმელნი უკვე მიმალულიყვნენ. მამასახლისიც მოვიდა, მაგრამ თავდამსხმელთა ასავალ-დასავალი ვერ გაიგეს.

✦ **სომხური დასი.** უკვე ვწერდით, რომ სომხურმა დრამატიულმა საზოგადოებამ დაადგინა, წელს სეზონი არ აწარმოოს. როგორც გავიგეთ, თვითონ სომხურმა არტისტებმა შეადგინეს ამხანაგობა და შეუდგნენ მზადებას წარმოდგენების გასამართავად. ამხანაგობამ დრამატიულ საზოგადოებისაგან მიიღო 500 მან. და „ტფ. სობრანიესაგან" —500 მან. ამხანაგობა კვირაში ორ წარმოდგენას გამართავს: ორშაბათობით—საარტისტო საზოგადოების თეატრში, ხოლო ხუთშაბათობით—„სობრანიეს" დარბაზში.

✦ **სას.-სამეურნეო საზოგადოება.** ხვალ, 2 ოქტომბერს, საღამოსთვის დანიშნულია საზოგადო კრება კავკ. სასოფლო სამეურნეო საზოგადოების წევრთა. კრებას, მიმდინარე საქმეთა გარდა, განსახილველად წარედგინება მოხსენება მოქმედების შესახებ, მოხსენება ივ. სპ. ჯაბადარისა ახალი სისტემით პურის მოყვანის შესახებ და სხვ.

✦ **ებრაელების გატაცება.** მკითხველებს ეხსომებათ, რომ 21 ენკენისთვეს სოფ. ქვენაფლავში ორი ებრაელი გაიტაცეს. საქმე ასე ყოფილა: შეძლებულ ქარელელ ებრაელებს დავით და დანიილა მანაშეროვებს სოფ. ქვენაფლავში დავით გაზაევის ვენახი ჰქონიათ გირაოდ აღებული. ამ დღეს (21 ენკენისთვეს) რთველი ჰქონიათ. რთველი საღამოთი გაუთავებიათ და ერთი ურმით უკვე გაუგზავნიათ ტკბილი, მეორე ურმის მოლოდინში ეს ებრაელები და აგრეთვე ვენახის პატრონი დავით გაზაევი ცეცხლს მოსხდომიან და პურის ჭამა დაუწყვიათ. საათის რვა იქნებოდა, როდესაც ოთხ უცნობ შეიარაღებულს ვენახის კარები გაუღია, ებრაელებთან მისულა და უბძანებიათ, ადექით და წამოგვყევითო. შეშინებული ებრაელები ამდგარან და ჩუმად გაჰყოლიან. ვენახის გარეთ უცნობნი შემოჰხვევიან და სადღაც წაუყვანიათ. ჯერ-ჯერობით ვერა გაიგეს-რა ვერც ურიებისა და ვერც წამყვანელებისა.

✦ **მირზოევის სტიპენდიები.** მირზოევის მოანდერძეებმა აცნობეს ტფ. ქალაქის გამგეობას, რომ მათ მირზოევის სახელობის სტიპენდიები დაუნიშნეს კიდევ შემდეგ მოსწავლეებს: მ. მირიმანიანცს, რ. აგამალიანცს, გ. ლომინიანცს, მამედოვს, მებურნუთიანცს, დ. ფირალოვს, ა. სარქისიანცს, ტერ-მარტიროსიანცს და ნატრაძეს.

✦ **ახალი იარაღი პოლიციისათვის.** როგორც ვწერდით, ტფილ. გუბერნატორმა წინადადება მისცა ქალაქის საბჭოს, გაიღოს 19,000 მ. პოლიციისათვის ახალ იარაღის შესაძენად. საბჭომ იარაღის ტიპის გამოსარკვევად განსაკუთრებული კომისია აირჩია. 29 სექტემბერს მოხდა ქალაქის გამგეობისა და ამ კომისიის სხდომა. ამ სხდომაზე 19,000 მან. 12 მანეთამდე დაიყვანეს. რაც შეეხება პოლიციის ეხლანდელ იარაღს, სხდომამ დაადგინა, სთხოვოს საბჭოს დანიშნოს განსაკუთრებული კომისია იმის გამოსარკვევად, ივარგებს კიდევ პოლიციისათვის ეს იარაღი თუ არა.

✦ **მუხრანის ხიდი.** მუხრანის ხიდის უმთავრესი რკინის ნაწილები უკვე მოვიდა სორმოვის ქარხნიდან და კიდეც შეუდგნენ რკინის ნაწილების აწყობას. მოიჯარადრეებს იმედი აქვთ ხიდი დაამთავრონ დეკემბრის ბოლო რიცხვებამდე. თუ ამ ხნისათვის ქალაქის გამგეობამ გასწმინდა მისასვლელი ქუჩები რიყისა და მუხრანის ქუჩიდან, ხიდი იანვრის პირველ რიცხვებში მზად იქნება.

✦ **საიურისკონსულტო ნაწილი.** ტფ. ქალაქის საიურისკონსულტო ნაწილმა ამ ბოლო დროს გამგეობის ყურადღებაც მიიქცია. საქმე იმაშია, რომ იურის-კონსულტის თანაშემწეს ქანანოვს დავალებული ჰქონია სისრულეში მოეყვანა ხოლმე აღმასრულებელი ფურცლები. ყოველ ფურცლის შესრულებაზე გასამრჯელოდ უნდა აეღო 10%. როგორც აღმოჩნდა, იურისკონსულტის თანაშემწე უფრო ისეთ ფურცლებს ასრულებდა, რომელთაგანაც რაიმე გამორჩენის მოლოდინი ჰქონდა, სხვა ფურცლებს-კი ნაკლებ ყურადღებას აქცევდა. ქალაქის გამგეობის უკანასკნელ სხდომაზე თავ. ალ. მ. არგუთინსკიმ აღნიშნა ეს ამბავი და განაცხადა, მე ვერ გავხდები პასუხის-მგებელი თუ ქალაქის მამულები ჯეროვანად ვერ იქნება დაცული და დარჩენილი გადასახადებიც დროზე არ იქნება კასაში შემოტანილიო. ამჟამად ბევრ აღმასრულებელ ფურცელს მოუყრია თავი საიურისკონსულტო ნაწილში. ქალაქის გამგეობამ დაადგინა, წინადადება მისცეს იურისკონსულტებს, მოახდინონ რევიზია ქანანოვის საქმეებისა და წარმოუდგინოს მოხსენება გამგეობას 20 ოქტომბრამდე.

✦ **ლექცია ერობის შესახებ.** კვირას, 4 ოქტომბერს, ტფ. ქალაქის თავის მოადგილე ალ. ი. ხატისოვი ზუბალაშვილის სახელობის სახალხო სახლში წაიკითხავს რუსულად ლექციას ერობის შესახებ.

✦ **გიმნაზიის დირექტორი.** ტფ. ქალთა პირველ გიმნაზიის დირექტორად, განის ნაცვლად, რომელმაც თანამდებობას თავი დაანება, დაინიშნა ქალთა ინსტიტუტის ინსპექტორი სვატოში.

✦ **სამასწავლებლო სემინარიის დირექტორი.** გორის სამასწავლებლო სემინარიის დირექტორად დაინიშნა დერბენტის რეალურ სასწავლებლის დირექტორი გრიგორიევი.

✦ **ახალი საზოგადოება.** ტფილისში არსდება ახალი საზოგადოება—„ჰაერში მფრენავთა ჯგუფი". ამ საზოგადოების დაარსება განუზრახავთ ადგილობრივ ინჟენრებს. საზოგადოებაში არა-სპეციალისტებსაც შეუძლიანთ შესვლა. საზოგადოებას აზრადა აქვს, გააცნოს ხალხს ჰაერში ფრენის საქმე, რისთვისაც დროგამოშვებით წაიკითხავენ რეფერატებს და ლექციებს. ამას გარდა მოიწვევენ ცნობილ ჰაერში მფრენავთ, რომელნიც ტფილისში აფრინდებიან და სხვ.

✦ **გამართლება.** დეპ. სააგენტო პეტერბურგიდან იუწყება: სენატმა განიხილა შუშის მაზრის უფროსის თანაშემწის ქუთათელაძის სააპელაციო საჩივარი. სენატმა გაამართლა ქუთათელაძე. ქუთათელაძეს ჰბრალდებოდა სამსახურის დროს ბოროტმოქმედების ჩადენა, რისთვისაც ტფ. სამოსამართლო პალატამ ქუთათელაძეს 8 თვით დაპატიმრება გადაუწყვიტა.

✦ **სამშობლოში დაბრუნება.** ნამესტნიკმა ნება დართო, არხანგელსკიდან სამშობლოში დაბრუნდნენ ადმინისტრატიულის წესით გადასახლებულნი: არჩილ კეიდია, ალმასხან კუტელია, არსენ ნიკოფია და ვლადიმერ ქადარია. (ქ.)

✦ 29 სექტემბერს როდოვის და მიხეილის ქუჩაზე ტრამვაის ორი ვაგონი ერთმანეთს დაეტაკა. ორივე ვაგონი დაზიანდა. ადამიანთაგან არავინ დაშავებულა. ვატმანები შური და პრეობრანსკი პასუხის გებაში იქნებიან მიცემულნი.

✦ დღეს, 1 ოქტომბერს, 12 საათისთვის, დანიშნულია სხდომა წერა-კითხვის საზოგადოების მთავარ გამგეობის მიმდინარე საქმეების განსახილველად.

✦ პოლიციას ციხ ქვეყანაში გადასახლებული და იქიდან თავის ნებით დაბრუნებული კარგო ჩუხრუკიძე დაუჭერია და გორის გამომძიებლისათვის გადუცია. ჩუხრუკიძეს სოფ. დიდ გორიჯვარში (გორის მაზრა) ფარსადანა მურაჯაშვილის მოკვლა ჰბრალდება.

✦ გორიდან გვწერენ: ქარელის ბოქაულს ასტრახნის გუბერნიიდან გამოქცეული ქალი სონა ჩხეიძე დაუჭერია და ერთი სტრაჟნიკისთვის გორში გაუტანებია. როგორც გორის ხიდს გასცილებიან, ქალი სტრაჟნიკს ხელიდან გაუსხლტომია და მახლობელ ეზოში შევარდნილა. სტრაჟნიკს მეზობელ ქალის შემწეობით ჩხეიძე უპოვნია, მაგრამ იგი ისე გასძალიანებია, რომ სანამ სხვა პოლიციელნი არ მოსულან, სამაზრო სამართველოში ვერ წაუყვანიათ.

✦ 29 სექტემბერს პოლიციის 1 ნაწილში დააპატიმრეს ადმინისტრაციის მიერ საგენერალ-გუბერნატოროდან გადასახლებული და თავის ნებით დაბრუნებული ზაქარია ზანდუკელი, რომელიც გიორგი ბულიაშვილის [illegible] ტფილისში. [illegible] დონ აბულაძე.

პატარა არაბესკები

4.

ქვემძრომნი, რომელთაც სამყარო რაჟდენიძის ჩექმები ჰგონიათ.

ეხლა, როცა ბურჟუაზიული ზნეობა საბოლოოდ გახრწნილად უნდა ჩაითვალოს, ბურჟუაზიული მეცნიერება გაკოტრებულად, ხოლო ენა და ხელოვნება დახავსებულად, კერძოდ ჩვენ, ქართველებს, თამამად შეგვიძლიან ის თამასუქები, რომელნიც პლატონმა და არისტოტელმა, ნიუტონმა და ლეიბნიცმა, კანტმა და შოპენჰაუერმა გვიანდერძა, წარვუდგინოთ გასანათლებლად სტილისა და მეცნიერების მხრივ ჩვენს ძველს ნაცნობს რაჟდენიძეს, მშვენიერების მხრივ—საბალაგანოდ გაწრთვნილს თაგუნას, ხოლო მორალის მხრივ—იმ უცნაურს, დიალექტურს ლამურას, რომელიც თავის თავს მიმინოს უწოდებს.

თვით უცოდველმა მარქსმაცა სთქვა და მეც იმ აზრისა ვარ, რომ პიროვნების შესახებ იმისდამიხედვით კი არ უნდა ვიმსჯელოთ, თუ რას ფიქრობს იგი თავის თავზე, არამედ, უწინარეს ყოვლისა, ეკონომიურს საფუძველს დავეკითხოთ. მაგალითად ავიღოთ ნაპოლეონი: მას თავისი თავი დიდი ისტორიული გმირი ეგონა, მაგრამ „მატერიალ ერთიერთობათა წერტილიდან" იგი ერთი უბრალო ბურჟუაზიული „პარვენიუ" არის და მეტი არაფერი.

ან ალექსანდრე მაკედონელი! ვინ იყო ეს ვითომდა ისტორიული ბურჯი, რომელსაც ის კოტრი არისტოტელი („მომავლისტებს" არისტოტელი ზესტაფონელი „მებაკალეინე" ჰგონიათ) ელინურ და აზიურ კულტურის შემაერთებლად სთვლიდა? ჩვენ არ შეგვიძლიან ამ საკითხზე საბოლოოდ დასაბუთებული პასუხი გაგცეთ, იმიტომ რომ ის მეცნიერული ტრაქტატი, რომელსაც, თუ არა ვსცდებით, ბ-ნი გრიშა ურატაძე ამზადებს ამ პიროვნებისა და მისი ეპოქის შესახებ, ჯერ-ჯერობით არ არის გამოქვეყნებული. მაგრამ თუ სახეში მივიღებთ იმ საეჭვო გარემოებას, რომ ალექსანდრე მაკედონელი მუდამ ინდოეთისა, ბაბილონისა, ეგვიპტისა და სხვა თბილ ქვეყნებისკენ მიიწევდა, უეჭველად ნიღაბი აეხდება იმის მაცდურს ბუნებას: ცნობილია, რომ ვინც თბილ ადგილს ეძებს, ის ან თვით მყვლეფარია ან მყვლეფართა იდეოლოგი.

გარემოება მრეწველობის ამას ითხოვდა, „უვიცთა კრება" ერთხმად თხოულობდა ტარიფის დაკლებას. საბჭოს მეცადინეობით ათის წლის განმავლობაში თითქმის განახევრდა ტარიფი, ე. ი. მრეწველებსა და მრეწველობას და ქვეყანას საბჭომ—7.530,000 მანეთზე მეტი შესძინა. და იცით რამდენი დაუჯდა ეს კრების კასსას—სულ ბევრი 10-15000 მან. აღარ უნდა იმას ბევრი ლაპარაკი, რომ „კანცელარიებთან" დაახლოვებულ პირებს ეს საქმე ასჯერ თუ არა, ათჯერ უფრო მეტად მაინც დაუჯდებოდათ, და, რასაკვირველია, ამის შემდეგ მხოლოდ იმის დამტკიცებას მოჰყვებოდნენ, რომ დიდი საქმეა, დიდი ჯაფა და დიდი „ხარჯი".

ტარიფის დაკლების წინააღმდეგ სწორედ ისინი გახლდნენ ხოლმე, რომელთაც ბ-ნი ნიკოლაძე აჯილდოებს „საქმის ცოდნითა" და „საქმის დაინტერესებით". უკანასკნელ დროს ტარიფის დაკლების წინააღმდეგ ამხედრებამ იქამდის მიაღწია, რომ „უცხოელი მეცნიერები" დაძვრებოდნენ და „კანცელარიებში" ინტრიგებს მართავდნენ ტარიფის დაკლების წინააღმდეგ. ეს დამტკიცებული გახლავთ, და ამის მიზეზი ის არის, რომ ზოგიერთ უცხოელ ფირმას ინდოეთში აქვს წარმოება და არ უნდოდა, ჭიათურის მარგანეცის კონკურენცია გაეძლიერებინათ და მეორე, როცა მარგანეცის გადატანა შემცირდება და კრიზისი მწვავდება ხოლმე, ადგილობრივი მწარმოებლები გაჭირვებულნი არიან და მარგანეციან ადგილებს, რომელნიც ოქროს ფასად ღირან, ას-ორას მანეთად ჰყიდიან ქცევას. ამისი მაგალითი რამდენიც გნებავთ, იმდენია.

წარსულ კრებაზედა, როცა ადგილობრივ „უვიცი ქართველები" ნორმალურ ტარიფის შემოღებას თხოულობდნენ—„მეცნიერნი და საქმეში ჩახედულნი" გარედ გაცვივდნენ—საკმარისია ორი-სამი კაპეიკის დაკლებაო. მათი ოინები არა თუ „კანცელიარიებს", თვით გამოცდილ, ცნობილ პუბლიცისტსა და საზოგადო მოღვაწეს ბ-ნ ნ. ნიკოლაძეს უხვევს თვალებს და იგი მათის „მეცნიერებისა და გონიერების" წინაშე შეშინებული მუხლებს იყრის.

ვ. საბჭომ შეისწავლა არა თუ უცხო ქვეყნის ბირჟა, გაჰგზავნა ბრაზილიაში სპეციალისტი ინჟენერი და შეისწავლა იქაურ მადნების მდგომარეობა. ვინ შეჰქმნა თუ არა საბჭომ და ვისის ინიციატივით აქვს მარგანეცის მრეწველთ სამაგალითო სტატისტიკა, რომლის შემწეობითაც სავსე სურათი აქვს უცხოელ ბირჟებისა, ფრახტებისა, მარგანეცის ფასისა, მარგანეცის მოხმარებისა ქარხნებში? ეს სტატისტიკური შრომა საბჭოსი სამაგალითოდ მიიჩნიეს და ბელგიის გამოფენაზე უმაღლეს ჯილდოთი დააჯილდოვეს.

აბა კვიჩვენოს ბ-ნმა ნიკოლაძემ ერთი მაინც მაგალითი, სადაც მრეწველთა კრებას ყველა ზემოხსენებულ საგნისათვის დიდი ყურადღება არ მიექციოს, დიდად არ ეზრუნოს; და მიგვითითოს ერთ მაგალითზედ, სადაც ბ-ნ ნიკოლაძის „25 რჩეულს" რაიმე სეირიანი, ან საზოგადოდ რაიმე წინადადება წარმოედგინოს, რაიმე პროექტი შეექმნას და „348 მოძულებულის" კრებას სიხარულით არ მიეღოს, თუ ეს პროექტი არ ეხებოდა ქვეყნის საზარალო საქმეს, როგორიც არის საბჭოს კულტურულ მოქმედების შეზღუდვა. მაგრამ, როგორცა ჰგავს, ბ-ნ ნ. ნიკოლაძე მეტად დასჩვევია „კანცელიარულ" ენას და შეიძლება ამგვარი პასუხი მოგვცეს: მე მაქვს უეჭველი საბუთები (საიდუმლო?!), რომ საბჭო და „უვიც ქართველ მრეწველთა" კრებას არც არა ესმის რა მარგანეცის მრეწველობისა და არც არის დაინტერესებული, მაგრამ მაგას მარტო იქ დაუჯერებენ, სადაც გამარჯვება ბ-ნ ნ. ნიკოლაძეს შეუძლიან და ამასაც ტაშს ისეთი „ქართველი მეცნიერი" დაუკრავს, როგორიც მისი მოქალაქე ხუმარაძეა.

ეხლა ვნახოთ რა და ვინა ბრძანდებიან ეს „25 რჩეულნი", რა აზრი ასულდგმულებს მათ, რა ახალი შეაქვთ მრეწველობაში? მარგანეცის მრეწველობის უპირველესი საგნები აინტერესებსო, მარტო და მხოლოდ ოციოდე ექსპორტერს, რომელიც ეკუთვნის მთელი საქონელი მარგანეცისა, რომელიც დაწყობილია ჭიათურის ბაქანებზედაო (ასე 80 მილიონამდე, ე. ი. იმდენის გასაღებაც კი შეიძლება მომავალ სამ წელშიო)" ბ-ნ ნიკოლაძე ჩვეულებრივად აქაც უკუღმა გვიჩვენებს ყველაფერს. ჯერ ერთი ამ 80 მილიონ საქონელში ნახევარზე მეტი თუ არა, არა ნაკლები ეკუთვნის ადგილობრივ მრეწველთ. მეორე—ჩვენა ვნახავთ, თუ ვის საკუთრებას შეადგენს დანარჩენი საქონელი. ორმოცი მილიონიდან 30 მილიონზე მეტი ეკუთვნის 8 ფირმას, რომელთაგანაც არც ერთი „ფოთელი მოქალაქე" არ გახლავთ. დანარჩენი ათი მილიონი კი ეკუთვნით ფოთელ ბერძნებს, რომელთა მთელი საქმიანობა იმაში გამოიხატება, რომ მიიღებენ ნისიად საქონელს, ამ საქონელს დააგირავებენ, რომელსამე ბანკში აიღებენ სესხს, გაიტაცებენ ფულს და გასწევენ საზღვარ-გარედ. ადგილობრივი მრეწველი კი, რომლის ნისიის წყალობით ჯიბე გაიმსეს, ეძებს მათ, მაგრამ სად მოსძებნოს, როდესაც ისინი, ასე ვსთქვათ, „ექსტერიტორიალურის უფლებებით" არიან აღჭურვილნი და სხვა და სხვა ექსპრესით დაეხეტებიან ამა თუ იმ ევროპიელ ქალაქში. ბოლოს თავს კოტრად აცხადებენ და 7—8 კაპ. მაგიერ ორსამ კაპეიკს შეაძლევენ მრეწველს საქონელში, რომელიც ორი-სამი წელიწადი ბაქანზე უწყვია ნისიად. ამ ვაჟბატონებმა დასცეს მარგანეცის ღირსება ჭიათურაში, ვინაიდან როცა „ნისიად" იღებენ, მაშინ ისეთს მოთხოვნილებით ველარ ეკიდებიან ქვის ღირსებას, ისინი არიან მარგანეცის ფასის დამღუპველნი საზღვარგარედ: ან კი რა ეხარჯებათ, სხვისი საქონელი გაჰყიდონ სულ იაფად—ამით თანხას ატრიალებენ, ბანკებთან პირს იწმენდენ და ხელახლა შანტაჟს მიჰყოფენ ხელს.

ბ-ნ ნ. ნიკოლაძის მიერ მოწონებულ არმიაში შედის აგრეთვე 5—6 საზღვარ-გარეთელი ფირმა, რომელთაც აქ „პრიკაშჩიკები" ჰყავთ,[4] ყოვლად უვიცნი და განუვითარებელნი. მთელი მათი ძალა იმაშია, რომ ფირმას დიდი ფული აქვს და ამ ფირმის ფულზე სწევენ „რისკს". სხვა მათი მეცნიერება და განვითარება იმაში გამოიხატება, რომ არც-ერთი უცხოელი ფირმა ჯერ გაუკოტრებელი არ წასულა ჭიათურიდან სწორედ მათის „პრიკაშჩიკების" „გამოცდილების" წყალობით. მთელი ამ ჯგუფის მოღვაწეობა კრებებზე გამოიხატება ორ საქმეში: შეამცირონ საბჭოს ის ხარჯები, რომელიც „კულტურულ მიზანს" ხმარდება და ამით მარგანეცზე კრების საჭიროებისთვის დადებული გარდასახადი უკიდურესს მინიმუმამდის მიიყვანონ და რადგან ეს შესაძლოა მხოლოდ მაშინ, თუ კრებაზე გადამწყვეტ ხმის უფლება თითქმის მარტო მათ მიეკუთვნებათ, ამიტომ ყოველ კრებაზე ამ უფლებას ედავებიან ადგილობრივ მრეწველებს. უფლება უნდათ მათ ადგილობრივ ინტერესების დასათრგუნავად, თორემ თავის დღეში ვერც ერთი მათგანი და ვერც მათი განსწავლული ვექილი ვერ გვიჩვენებენ მაგალითს, რომ მათ რაიმე წარმოედგინოთ „მარგანეცის გადაზიდვის, ტარიფების გაწესრიგების, კრედიტის, ბირჟის" და სხვა ამგვარის შესახებ და კრებას ყოველთვის სიამოვნებით არ მიეღოს. ზემოდაც მოვიხსენიეთ, რომ მთელი „რევოლიუცია" მოახდინეს კრების ისტორიაში, სამინისტროს კრება მოაწვევინეს საბჭოსა და ადგილობრივ მრეწველების წინააღმდეგ, მაგრამ პროგრამმაში მრეწველობის გასაუმჯობესებლად არა არის რა შეტანილი, არამედ ხმის განაწილების წესების შეცვლა და გადასახადის შემცირება. და ამგვარ „მოღვაწეობას" ჩვენი ცნობილი პუბლიცისტი და საზოგადო მოღვაწე ეძახის „მარგანეცის მრეწველობაში არსებით ინტერესს," „მარგანეცის მრეწველობაში დიდ მეცნიერებას" და სხვ. მათი ომი ამ საგნის შესახებ ყბად აღებულ „გოლიცინის რეჟიმის" დროსაც კი უნაყოფოდ რჩებოდა, ვინაიდან მაშინდელი ადმინისტრატორები საბჭოს მოღვაწეობაში სარგებლობის მეტს ვერასა ჰხედავდნენ. მაშინ ადმინისტრაციაც და ბ-ნი ნ. ნიკოლაძეც საბჭოს უფრო კეთილის თვალით უყურებდნენ. დღეს კი ამ მიზნით შეუერთდნენ ბ-ნ ნ. ნიკოლაძეს, რომელმაც ისეთი ძლიერი მფარველი და ქომაგი უშოვა მათ, როგორიც „კანცელიარია" და ეს სამთა კავშირი უპირებს მიწასთან გასწორებას „უვიც ქართველ მრეწველებს".

სამწუხაროდ, საფიქრებელია, რომ „გამარჯვება" „სამთა კავშირს" დარჩება და „დამარცხებული" გამოვლენ, როგორც ყოველთვის, „უვიცი ქართველები", ქართველი მრეწველები და მათი წარმომადგენელი საბჭო და საბჭოს თავმჯდომარე გ. ზდანოვიჩი. მაგრამ ამ „დამარცხებას" სარჩულად ექნება ქართველი ერის კანონიერ ინტერესების სამსახური, ადგილობრივ თვით-მმართველობის უფლებების დაცვა, ამ თვით-მართველობის პრინციპის შეუბღალავად შენახვა, სურვილი საზოგადოებრივ ინსტინქტის განმტკიცებისა ჩვენს დაკნინებულ ერის ამა თუ იმ ნაწილში. ბ-ნი ზდანოვიჩი „ახალის სულის" კაცია. იგი იბრძოდა და იბრძვის კანონიერებისა, ადამიანისა და საზოგადოების უფლების დაცვის ნიადაგზე. მან არ უწყის არავითარი კომპრომისი, რომელიც დღევანდელ „გამარჯვებას" ადვილს ჰყოფს, ხოლო იმის იდეალების განხორციელებას კი შეაფერხებს.

ბ-ნი ნ. ნიკოლაძე კი თავისს ძლიერ ინდივიდუალობას იმას ანდომებს, რომ „25 რჩეულს" ჭიათურის მრეწველობისას და ზოგიერთ დახავსებულ „კანცელარიას" მხარს აძლევს ქართველების შეურაცყოფასა და დამცირებაში, ხელს უწყობს ათასგვარ ცილისწამების გავრცელებას. ყოველივე ეს განმტკიცება კი არ არის პირადობისა, მისი დასახიჩრებაა, დაქუცმაცებაა. დღეს „გამარჯვებული" ბ-ნი ნ. ნიკოლაძე რა პირით წარუდგება ან ჩვენი საზოგადოების მოწინავე მოაზრეთა მსჯავრს, ანა და ქართველთა საზოგადოებრივობის ისტორიას? ვაი, თუ ბ-ნ ნიკოლაძეს „ყველა გემები დაეწვას", როგორც ამბობენ ხოლმე, და დასაბრუნებელი გზა აღარ ჰქონდეს. გულითა და სულით გვეწყინება. გულითა გვსურს, რომ მან ამ მოლიპულ გზას თავი მიანებოს, რათა მის სახელს წარუხოცელი ლაქა არ მიეცხოს.

არა მრეწველი.

---

4) ჩვენ აქ ხაზში არა გვაქვს ჩვენის მეზობლები ორიოდე ფირმა. ჩვენ არა გვგონია, ამათ იკისრონ ადგილობრივ მკვიდრთა ინტერესების დევნაში უცხოელ ჩარჩებს მისცენ ხელი.

რაც შეეხება „მომავლის" სარდაფში გაწვრთვნილს თავებსა და ღამურებს, ისინი ალექსანდრე მაკედონელისაგან „უმწვერვალესად" იმით განსხვავდებიან, რომ ძალიან კარგად იციან, თუ რა მწვავეა ცხელი „ლულაქაბაბი" და ამიტომ მხოლოდ იმ ნამცეცებით იკვებებიან, რომელიც მყვლეფართა სუფრიდან სცვივა „ტფილისის ფურცლის" რედაქციის წინ, სხვაფრივ ისინი თავის თავს გრილად და არხეინად ჰგრძნობენ ძველი ციხის ნანგრევებში და „მომავლის" რედაქციის ტახტებს ქვეშაც, საიდანაც ჩვეულებრივად მხოლოდ რაჟდენიძის ჩექმები სჩანს, მაშინ როცა ეს თანამედროვე მოღვაწე, თანამედროვე ხალხურის ენით სინტეზს უკეთებს ჰომილეტიკასა, დოღმატიურს ღვთის-მეტყველებას, ერფურტის პროგრამას და გაზეთ „ისკრის" მეთაურებს. იგი სწერს „კაპიტალისტურ საზოგადოების დაპაჩინკებაზე", „სოციალ დემოკრატიულს იაჩეიკებზე", „ქართველ ზუბრების" (თავად-აზნაურობის ჯიშის ცხოველებია) და „პროლეტარული უფლობის" შესახებ (სინტეზია უფალისა, უფლებისა, დასაფლავებისა და აგრეთვე შილა-ფლავისა, რომელიც „მომავალის" დიაკვნებს ესიზმრებათ, როცა დიდხანს მარხულობენ და გაყვლეფილთა მყობადს კეთილდღეობაზე და ლალობაზე ოცნებობენ). სწერს ანტიფეოდალურ და ანტიბურჟუაზიულ სტილით, რომელიც კოხტა, მსუბუქი და მოხდენილია, როგორც ის თავი, რომელსაც იღლიის ქვეშ ატარებს ბ-ნი ვანო ხანდამიშვილი.

გულწრფელად გთხოვთ, ეს უკანასკნელი სურათი ჩემი პარადოქსალურ ფანტაზიის ნაყოფად არ მიიჩნიოთ. ჩვენ, რადგან ჩვეულებრივი მომაკვდავნი ვართ, წმინდანობისა და წინასწარმეტყველობისთვის ნიჭი და ძალა არ შეგვწევს, ხოლო ქვემძრომლობა არა გვსურს, საოცრად და გაუგებრად გვეჩვენება ბევრი რამ ამ არსებათა ცხოვრებიდან. გასაოცარია, მაგალითად, ის გარემოება, რომ ჩვენი მომავლის ზოგიერთი ქურუმნი და მოციქულნი თავებს წმინდა საიდუმლოებით სავსე ბარძიმივით ატარებენ მძიმედ და მოწიწებით: თითქო შიშობენ არ დაღვარონ ძვირფასი საუნჯე, ხოლო ზოგიერთნი იღლიის ქვეშ, ერთ ძველ ეგვიპტელ წმინდანივით, მსუბუქად და თავისუფლად. აქედან მე სრულიადაც ის დასკვნა არ გამომყავს, თითქო ამ თავებს მართლაც en gros და ნარდათ ჟენევაში ასხამდნენ და აყალიბებდნენ ყორჯ პლეხანოვის კალაპოტზე. პირიქით, მე უწინაც იმ აზრისა ვიყავი და ახლაც ასე ვფიქრობ, რომ ადგილობრივი ლეკების წვრილი წარმოებაც საუცხოვოა, განსაკუთრებით მას შემდეგ, რაც კაპიტალიზმი დაღესტანის მიყრუებულს და მივარდნილს კუთხეებში შეიჭრა.

რა გასაკვირალია, რომ ერთი ტალღა ამ შეუჩერებელ დენისა რუსის ქუჩის მესამე ნომერშიაც შევარდნილიყოს და იდუმალ და ბნელ კუთხეებიდან სხვა და სხვა ჯიშის ქვემძრომხი ამოეცოცებინოს. ნესტიან კუნჭულებში მიმალულნი, უაზრო სევდიანად და ფართოდ გაშტერებულ თვალებით ისინი ქვემოდან მხდალად შესცქერიან იმას, თუ რა ხდება ადამიანების ზევითა სფერებში და ლამობენ ყნოსვით შეიგნონ ის, რაც მათ გონებისთვის მუდამ მიუწდომელია. ან ის რა გასაკვირალია, რომ ადამიანური აზროვნება მათ „მყრალად" ეჩვენება, ხოლო მშვენიერი და ჰარმონიული სამყარო რაჟდენიძის „დაპაჩინკებულ" თუ „დაუპაჩინკებელ" ჩექმებად.

მე გაუგებრად მხოლოდ ის მიმაჩნია ჩვენში, რად ჯიუტობენ და არა სურთ აღიარონ ეს ღირსეულნი ღამურანი და თაგუნანი გაკოტრებულ საჭიკტნოს სრულ უფლებიან მემკვიდრეებად. მერწმუნეთ, რომ გაძღდებიან: ის ღრმა ჭეშმარიტება, რომ ძროხა ვარსკლავებს არა სჭამს, მათაც იციან, რასაკვირველია; ურთიერთობა კართოფილის სანთელსა, ვაქსსა, პურის ფქვილსა და ეროვნულ თვითშეგნების შორის „ალიონის" ფელეტონებში შეითვისეს, ხოლო ბუხჰალტერია, რომლითაც ცარიელ ჯიბეს ორი თუმანის ქონა სჯობია, ქრისტეფორე ხაჩატურიანცის კანტორაში. რაც შეეხება მათ მსოფლიო მხედველობის მეტაფიზიკურს დაგვირგვინებას, რომლის მიხედვით „სამყაროს ცხება" ლოღიკურად „სიმყრალის ცხებისაგან" გამომდინარეობს, საკმაოა თავი ერთ ბრძენ ბერძნის სიტყვებით ვინუგეშოთ: „ადამიანი არის საზომი ყოველ ნივთთა, არსებულთა, რომ ისინი არსებობენ და არ არსებულთა, რომ ისინი არ არსებობენ". მხოლოდ ერთი პატარა შესწორებით: აქ ჩვენ საქმე გვაქვს არსებებთან, რომელთათვისაც ერთად-ერთი რეალობა ძველი წაღაა, ადამიანი კი რაღაც გაუგებარი, ტრანსცენდენტალური და მეტაფიზიკური მოჩვენება.

გ. ქ.

ოსმალეთის ამბები

აბდულ-ჰამიდი გაქცევას აპირებდა.

სალონიკიდან იუწყებიან, რომ აბდულ ჰამიდი გაქცევას შეეცადაო. ნასულთნარს ამნაირად მოუწყვია საქმე: მას უთხოვნია, საწოლი დაამტვრია და მის შესაკეთებლად დურგალი გამომიგზავნეთო. როცა დურგალი მისულა საწოლის გასასინჯად, აბდულ-ჰამიდი გასწყრომია, ეგ ჭუჭყიანი ხელი როგორ უნდა ახლო ხალიჩად ნამყოფის საწოლსაო, ჯერ უნდა და იბანოო. დურგალი დაემორჩილა თურმე, ტანისამოსი გაიხადა და ვანაში ჩაჯდა. ამ დროს აბდულ-ჰამიდმა ჩაიცვა მისი ტანისამოსი და კიბეზე ჩავიდა. მაგრამ კარებში მდგომმა მოდარაჯე ჯარისკაცმა იცნა ნასულთნარი და აღარ გაუშვა. აბდულ-ჰამიდი იძულებული იყო უკან დაბრუნებულიყო. ამ საქმეს სასტიკად იძიებენ. დაატუსაღეს დურგალი, რომლის ტანისამოსიც ჩაეცვა აბდულ-ჰამიდს. (კ.)

გერმანიის ბანკის მეცადინეობა.

გერმანიის ბანკს გაძლიერებული მოლაპარაკება აქვს გამართული ოსმალეთის მთავრობასთან. იგი კონცესიას თხოულობს მადნების დასამუშავებლად მცირე აზიაში.

ოსმალელი სტუდენტები.

ოსმალეთის მთავრობა 47 სტუდენტსა ჰგზავნის ევროპაში უმაღლეს მათემატიკისა, ბუნებისმეტყველებისა, ქიმიისა, აგრონომიისა, მანქანების აგებისა და პედაგოგიკის შესასწავლად. ყოველ სტუდენტს 300 ფრანკი მიეცემა თვეში. სწავლის დასრულების შემდეგ ეს სტუდენტები მოვალენი არიან ოსმალეთში დაბრუნდნენ და 5 წლის განმავლობაში ჯამაგირით ემსახურონ სამშობლოს. 48 სტუდენტიდან 33 ოსმალოა, 10 სომეხი, 2 ბერძენი და ორი ებრაელი.

შორეულ აღმოსავლეთში

ჩინეთის შეიარაღება.

ჩინეთის სამხედრო მინისტრის ბძანებით თოფის ქარხნებსა ჰმართავენ ტიანძინსა, ნანკინსა, კანტონსა, ხანიანგსა და სხვა ქალაქებში. ხანიანგის ქარხანამ დაიწყო კიდეც მუშაობა.

გერმანულ გაზეთის აზრი ხარბინის ინციდენტზე.

გერმანული გაზ. „ბერლინერ ტაგებლატ"-ი ისევ თავის წინანდებურ აზრს გამოსთქვამს ხარბინის ინციდენტის თაობაზე: რუსის მოხელეები სტყუიან და გერმანიის კონსული მართალიაო. გაზეთს იმედი აქვს, რომ გამოძიება გაამართლებს გერმანიის ქვეშევრდომებისა და კონსულის მოქმედებას და საქმე იმით გათავდება, რომ რუსები ზარალს აუნაზღაურებენ გერმანელებსაო.

თეატრი და ხელოვნება

ქართული თეატრი. დღეს, პირველ ოქტომბერს, ქართ. დრამატიულ დასის მიერ წარმოდგენილი იქნება სუვორინის და ბურენინის დრამა „მედეა". მედეას როლს შეასრულებს ა. ჩირგაძე, ხოლო იაზონისას შ. შარაშიძე.

მოგვყავს აქ პიესის საინტერესო, იდეური შინაარსი. კოლხიდის მეფის ასულმა მედეამ პირველსავე ნახვაზე შეიყვარა იაზონი და შეიყვარა ძლიერის, სრულის სიყვარულით, როგორც შეჰფერის იმას დევ-გმირულ ბუნებას. იაზონი გამეფდა იმის გულში. მან დაივიწყა და დაავიწყა მამული, მამა, ნათესავები, სამშობლო, ღმერთები. მედეამ ყველაფერი შესწირა იაზონს, „თითქოს იგი თვით ღმერთი იყო."

მედეა ცოლად გაჰყვება იაზონს უცხოეთში. თუ კოლხიდაში თავგანწირულად ეხმარებოდა იაზონს, ათასს განსაცდელს გადაარჩინა და მოუპოვა გამარჯვება, არა ნაკლებ სამსახური გაუწია საბერძნეთშიც. მედეა ტოლ-ამხანაგია, მეგობარია ქმრისა.

გადის ხანი და იაზონი იძულებულია, საქმეებისა გამო, დროებით წავიდეს სამშობლო ქალაქიდან. ხოლო შემდეგ სრულებით აღარა ბრუნდება სახლში, ამიტომ მარტოობით დატანჯული მედეა წავა ქმრის საძებნელად. ებრძვის ზღვის ტალღებს, ქარ-ქუხილს, ქარიშხალს და წყვდიადით მოცულ სივრცეში ტირილ-გოდებით უხმობს თავის მეუღლეს, თავის შვილების მამას.

უსაზღვროდ უყვარს მედეას იაზონი. იაზონს ამდენი სამსახური გაუწევია იმისთვის, ამდენს იტანჯა და ნუ თუ იაზონი დაივიწყებს? ამ ფიქრებით მოცულ მედეას აღელვებული ზღვა გამოაგდებს კორინთზე (თან ჰყავს თავისი ორი შვილიცა). იაზონი აქ არის, იგი დაახლოვებია მეფეს, ეტრფის იმის გვირგვინს, შეჰყვარებია მეფის ასული კრეუზა და დღეს თუ ხვალ კიდეც უნდა დაქორწილდნენ. მედეა აღარ ახსოვს იაზონს, ან რად უნდა ახსოვდეს? ახლა სხვა ბედი უღიმის მას... იაზონს არც კი უნდა მედეას მოგონება, იმიტომ რომ მედეა მეტად ადამიანია, მეტად თანასწორი ქმრისა. „არ შეჰფერის მამაკაცს ცოლი შემწედ ჰყავდეს თავის საქმეებში,—ამბობს იაზონი.—ქალს არ უნდა ჰქონდეს ნება უთხრას ქმარს, მე დაგეხმარე ამ საქმეშიო. რაკი ცოლს მეგობრად, ტოლად მიიჩნევ, მშვიდობით მაშინ მყუდროება, ოჯახის წესო!" იაზონს უნდა ტოლად ნაზი არსება, ბავშვი, ტკბილის ენით ქმრის მოალერსე, მისი გამგონე, მორჩილი მონა.

სულ სხვაა მედეა. იგი ამაყობს იმით, რომ ქმრის სწორია. „არაფერში არ ჩამოვრჩენილვარ იაზონს, არ ჩამოვრჩები სიყვარულშიაცაო", —ეუბნება მედეა გერს.

ამაშია დრამა მედეასა და იაზონის ურთიერთობისა.

იაზონი ცივად შეჰხვდება მედეას და გადაჭრით ეტყვის: ჩვენი ერთად ცხოვრება შეუძლებელიაო. ამაოა მედეას ცრემლი და მუქარა. იგი მეფესაც შეუვარდება და სთხოვს სამართალს.

— დამიბრუნეთ ქმარი, პატივი ეცით ჩემს სამსახურს, ღვაწლს.

— თავისუფალ ია ქმარი, იგი ჰმართავს ერს, მოქალაქეა, კანონმდებლობს ოჯახში, გინდ მოედანზე, სარბიელი ყველგან გაშლილი აქვს...

— ჩვენთვის ერთია სარბიელი: იგია გული... ამას გვართმევთ და გვიბრძანებთ, გაგვეცალეთო? რისთვის, რისთვის ასეთი დასჯა?

ასე შესჩივლებს მედეა მეფეს, მაგრამ ამაოდ. მისი ბედი უკვე გადაწყვეტილია: დღესვე უნდა განიდევნოს კორინთოდან, შვილები კი აქ, იაზონთან უნდა დარჩნენ. მედეა ივიწყებს თავის თავს, თავის შეურაცხყოფას. „ყველაფერს დაუთმობ, ამბობს მწარედ,—წავალ, მხოლოდ შვილები გამატანეთ. დამნაშავე ვარ.. დამნაშავე ვარ წინაშე მამის, ძმის წინაშე და მშობელ ქვეყნისა. დამნაშავე ვარ, რომ მიყვარდა ასე უზომოდ, დამნაშავე ვარ, რომ ავყევი გადახვეწილ კაცის ფიცს, როგორ ვიფიქრებდი, რომ სახელს, მამულს შეჰბილალავდა, შემდეგ, ვით ქვემძრომს, გამსრესავდა, სიცილ-ხარხარით შორს გადამაგდებდა. დამნაშავე ვარ, დიახ, მარტო ვიყო დამნაშავე, ოღონდ შვილები დამიბრუნეთ".

როდესაც ჰხედავს, რომ სიმართლეს ვეღარ ეღირსება, იაზონს და კრეუზას ქორწილის ღამეს მოსწამლავს. ცეცხლს წაუკიდებს მეფის სასახლეს და გარბის შვილებიანად. დაედევნებიან მდევარნი. ჰხედავს, რომ თავს ვერ დააღწევს. სასოწარკვეთილი, ხელში რომ არ ჩაუვარდეს მდევართ, შვილებსაც მოჰკლავს და თითონაც დანას დაიცემს გულში.

—

ქუთაისი. 27 სექტემბერს დრამატიულ საზოგადოების დასმა წარმოადგინა პირველად ქართულად ანდრეევის ახალი პიესა—„დღენი ჩვენი ცხოვრებისა", ა. იმედაშვილის თარგმანი. წარმოდგენამ ისე საუცხოვოდ ჩაიარა, რომ მოლოდინს გადააჭარბა. შარშან ეს პიესა ქ-ნ იავორსკაიას დასმა ითამაშა ქუთაისში. გადაუჭარბებლად შეგვიძლიან ვთქვათ, რომ ჩვენმა დასმა უფრო ხელოვნურად, უფრო მწყობრად ჩაატარა პიესა. ასეთი ანსამბლი იშვიათად გვინახავს არა ქართულს, საუკეთესო რუსულ წარმოდგენებშიაც კი: ნ. ჩხეიძე (ოლგა ნიკოლაევნა), ნ. ჯავახიშვილი (ევდოკია ანტონოვნა), ვ. გუნია (ონოფრი), იმედაშვილი (გლუხოვცევი), ა. ყალაბეგაშვილი (მიშკა), შ. დადიანი (ედუარდ ფონ-რანკენი), ი. ბარველი (ბლოხინი) და სხ.—ყველა თავის ადგილზე იყო და ყველას შეგნებული ჰქონდა როლი. ქ-ნ ნ. ჩხეიძის, შესახებ აქ ახალს არაფერს ვიტყვი, რადგან მის მგრძნობიარე ბუნებას არც კი შეეძლო, რომ ოლგა ნიკოლაევნას როლი კარგად არ შეესრულებინა. მას ღირსეულად უდგა გვერდში ბ-ნი იმედაშვილი, რომლის თამაშმაც ბევრი ცრემლი დაალვრევინა საზოგადოებას. ჩინებული რამ იყო განსაკუთრებით მეოთხე მოქმედების უკანასკნელ სცენაში, სადაც იგი თვალცრემლიანი მღერის: „სწრაფია, ვით ღელვა, ცხოვრების დღენი"-ო. მაინც პირველობა ამსაღამოს ვ. გუნიას ეკუთვნოდა. მან ისეთის სინამდვილით, ხელოვნებით დაგვისურათა უნივერსიტეტში დაბერებულის, „მყუდრო ოჯახის" მოტრფიალის, ამხანაგებისათვის თავდადებულის, ბახუსის თაყვანისმცემელ სტუდენტის ონოფრის როლი, როგორსაც მხოლოდ მხატვარი თუ შეიძლებდა. ლაპარაკობდა თუ სდუმდა, მღეროდა თუ სვამდა,—ყველაფერში იხატებოდა ნაღველი, სასოწარკვეთილება, სტუდენტების მდგომარეობის უმწეობა. ძლიერ კარგი იყო ქ-ნი ნ. ჯავახიშვილი გარყვნილ-გასალახანავებულ ევდოკია ანტონოვნას როლში, თუმცა ცოტათი აჭარბებდა.

თუმცა სხვა დროს ვერ შეამჩნევდა კაცი, მაგრამ ამ მშვენიერ წარმოდგენის დროს უმნიშვნელო ნაკლულევანებაც-კი დასანახი გახდა. მოთამაშეთ სახელები ერეოდათ და თავის სახელს სხვას უწოდებდნენ; რაღაც წითელი მთვარე ერთბაშად, თითქოს მართლა შეკვეთილიაო ამოვიდა (უფრო კი ამოვარდა), ისიც ისე ახლოს, ასე გვეგონებოდათ, თეატრში ცეცხლი გაჩნდაო. შესაძლებელი კი იყო ნელ-ნელა მოეახლოვებინათ ეს „მთვარე" სცენისათვის და თანდათან გაენათებინათ. დეკორაციები („ვორობიოვის მთები") ეტყობოდა, ახალი შეღებილი იყო და მსახიობთ საშინლად უსვრიდა ტანისამოსს, რაც მაყურებლებში უადგილო სიცილს იწვევდა...

თეატრი სავსე იყო. აქვე არ შეგვიძლიან არ აღვნიშნოთ, რომ თეატრში კიდევ არა სჩანდა ის „მაღალი" საზოგადოება, რომელსაც მუდამ ისა ჰქონდა სათქმელად, რომ ქართული დასი არ ვარგა და მისი თამაში ვერ დაგვაკმაყოფილებსო.

სასურველია, ეს პიესა ხელმეორედ წარმოადგინოს დასმა.

შემდეგი წარმოდგენა დანიშნულია 1 ოქტომბრისთვის. წარმოადგენენ ზუდერმანის 4 მოქმედებიან პიესას „პატიოსნებას".

—

გ. სუნდუკიანცის ახალი პიესა. ცნობილმა დრამატურგმა გაბრიელ სუნდუკიანცმა დაამთავრა ახალი 5 მოქმედებიანი კომედია, სახელად „სიყვარული და თავისუფლება". ბ-ნმა სუნდუკიანცმა პიესა უკვე წარუდგინა წარმოსადგენად სომხურ დრამატიულ საზოგადოების გამგეობას. როგორც გავიგეთ, ავტორს უკვე სთხოვეს პიესის ქართულად გადათარგმნა, მაგრამ მას გადაუწყვეტია პიესა კერძო პირთ არ მისცეს და გადასცეს ქართულ დრამატიულ საზოგადოებას.

სასამართლო

სამხედრო სასამართლოში.

ნამესტნიკის ბრძანებით სამხედრო სასამართლოში მისცეს ქუთაისის გუბერნიის მცხოვრებნი ეპიფანე ივანიძე, სპირიდონ ცხვერაძე, ნესტორ მილორავა და სხვანი, რომელთაც ჰბრალდება ყაჩაღობა, თავდასხმა და ძარცვა-გლეჯა.

შანტაჟისტები

30 ენკენისთვეს ტფ. ოლქის სასამართლომ განიხილა საქმე სარქის ხალათოვისა და მღებროვისა, რომელთაც ჰბრალდებოდათ სხვებთან ერთად მედუქნის დემუროვისაგან ფულის მოთხოვნა.

როგორც თვით დემუროვმა განაცხადა, საქმე ასე ყოფილა: ერთ დღეს დილით ხალათოვი და მღებროვი სხვებთან ერთად მისულან დემუროვთან და უთქვამთ, რომ შენი თავი დაფასებულია 300 მან. და თუ 300 მანეთს მოგვცემ, ხელს არავინ გახლებსო. დემუროვს ფული არ მიუცია და გაუმართავს მათთან მოლაპარაკება, რაც გაგრძელებულა სამ დღეს. შემდეგ ბრალდებულებს უარი მიუღიათ და ამასთან დემუროვს დაუჭერია უცნობნი და პოლიციისათვის გადაუცია.

ზოგიერთა მოწმებმა დაამოწმეს დემუროვის ნათქვამი.

ბრალდებულს მღებროვს იცავდა ნაფიცი ვექილი გძელიშვილი, ხოლო, რადგან ბრალდებულს ხალათოვს ვექილი არა ჰყავდა, იმისი დაცვა იკისრა ნაფიცმა ვექილმა ი. ბარათაშვილმა.

სასამართლომ დამნაშავედ იცნო ხალათოვი და მღებროვი და მიუსაჯა თითოს სამ-სამი წლით დაპატიმრება.

უცხოეთი

ბებელის პასუხი.

ბებელმა კერძო წერილით უპასუხა ლიბერალ დეპუტატს გაუსმანს. ეს წერილი 24 სექტემბერ დაბეჭდა სოციალ-დემოკრატიის უმთავრესმა ორგანომ „ფორვერტს"-მა. ბებელი აღნიშნავს ღრმა პრინციპიალურს განსხვავებას სოციალ-დემოკრატებსა და ლიბერალებს შორის, მაგრამ მაინც შესაძლებლად სცნობს მათ საერთო მუშაობის მიმდინარე პროგრესიულ პოლიტიკას ყოველ დარგში იმ პირობით-კი, რომ ლიბერალებმა ყოველი კავშირი შესწყვიტონ რეაქციასთან და გაბედული ბრძოლა დაიწყონ მის წინააღმდეგ.

ძეგლი ვიქტორ ჰიუგოს.

1 ოქტომბერს (ახალი სტილით) პარიზში აკურთხეს დიდებულ პოეტის ვიქტორ ჰიუგოს მეორე ძეგლი მარმარილოსაგან გამოქანდაკებული როდენისაგან კურთხევის დროს ბევრი სიტყვა წარმოსთქვეს.

რუსეთი

♦ **ახალი კალენდარი.** სატახტო ქალაქის გაზეთების სიტყვით სახელმწიფო საბჭოს დეპუტატთა ერთ ჯგუფს შეუმუშავებია კანონ-პროექტი, რომლითაც რუსეთში შემოღებულ უნდა იქმნეს დასავლეთ ევროპაში მიღებული, გრიგორის კალენდარი. ამავე გაზეთების სიტყვებით მინისტრთა საბჭო წინააღმდეგი არაა ამ კანონ-პროექტისა. სინოდი კი ძალიან აუღელვებია ამას და გადაუწყვეტია ყოველივე ღონე იხმაროს, რომ ეს კანონ-პროექტი არ დამტკიცდეს.

♦ **დანიშვნა.** „კასპი"-ს პეტერბურგიდან დეპეშით ატყობინებენ: ადგილობრივ დამცველ პოლიციის უფროსი გერასიმოვი ჟანდარმთა განსაკუთრებულ კორპუსის შტაბის უფროსად ინიშნებაო". გერასიმოვი „ცნობილი" კაცია, იგი ხელს უწყობდა, თუ ქალაც არ უწყობს, პროკ[illegible] გარტინგს და სხვებს.

♦ **ოდესაში.** „რუსს" [illegible] დეპეშით ატყობინებენ: ოდესის გრადონაჩალნიკმა გენერალმა ტოლმაჩევმა ბრძანება გასცა, სპარსეთის შაჰად ნამყოფს ისე მოექცეთ როგორც მას, და როდესაც მასთან საქმე გქონდეთ, სიტყვა „უდიდებულესობა" არ დაივიწყოთო.

♦ **პეტერბურგის დეპეშათა სააგენტო.** უმაღლეს წრეებში საბოლოოდ გადაუწყვეტიათ პეტერბურგის დეპეშათა სააგენტო და „ცნობათა ბიურო" შეაერთონ და დაუქვემდებარონ შინაგან საქმეთა მინისტრს. მიზეზი ის არის, რომ სააგენტო ზარალს იძლევა თურმე.

♦ **ციმბირის გლეხების შუამდგომლობა.** ციმბირის დეპუტატებს ციმბირიდან გლეხების წერილები მოსდიათ. გლეხები დეპუტატებს ატყობინებენ, საეკლესიო მთავრობა ნებას არ გვაძლევს და ხელს გვიშლის, რომ საეროთ პირველ დაწყებითი სკოლები დავაარსოთო. საეკლესიო მთავრობა პირდაპირ თხოულობს, რომ საეკლესიო სკოლები გავხსნათო. რადგანაც ციმბირში ეს ჩვეულებრივ მოვლენად ქცეულა, დეპუტატებს აზრად აქვთ, შეკითხვა შეიტანონ სათათბიროში.

♦ **ცნობების შეკრება.** როგორც მკითხველს მოეხსენება ამ დღეებში ადმინისტრაციის განკარგულებით კიევში დაიკეტა პოლონური საზოგადოება „ოსვიატა". ამ საზოგადოების დაკეტვის შემდეგ პრემიერ-მინისტრი სტოლიპინს ბრძანება გაუცია, შეატყობინეთ პოლონეთში სულ რამდენი საზოგადოება არსებობსო.

♦ **სარატოვის უნივერსიტეტი.** წრეულს რუსეთს ახალი უნივერსიტეტი მიემატა—სარატოვისა. ამ ჟამად რუსეთში სულ 11 უნივერსიტეტია. 24 სექტემბერს სარატოვის უნივერსიტეტში ლექციების კითხვა დაუწყიათ. ამ უნივერსიტეტში მხოლოდ ერთი ფაკულტეტია—საექიმო.

განცხადებანი

კირველი კერძო სამკურნალო

დოქტ. ნავასარდიანცისა

დაარსებულია 1880 წელს.

(ვორონცოვის ძეგლის პირდაპირ)

ყოველ დღე, კვირეებს გარდა

დ ი ლ ი თ:

ბ. ა. ნავასარდიანი: 11—12 ს. ქირურგიული, ვენერიული (სიფილ.) ავად.

ყ. მ. ჩიქოვანი: 9½—10 ს. თვალისა, შინაგანი და ნერვებისა.

ზ. ი. ბაბანასოვი: 10—11 ს. სახობიო, ქალებისა და ბავშვებისა.

ნ. ტ. მულინი: 10—12 ს. ყურისა, ცხვირისა და ყელისა.

მ. გ. აფეტიხიანცი: 11—12 ს. კანისა, სიფილისი, ვენერ., საშ. და ქირურგ.

ა. მ. პუგინოვი: 12—1 ს. შინაგან. ბავშვებისა და ყვავილის აცრა.

ა. ი. კარაპეტიანცი: 1—1½ ს. შინაგან და საბავშვო.

ნ. ვ. ალბრეხტი: 12—1¼ ს. შინ. და ბავშვ.

ო. ვ. გეევსკაია-ენგელი: 12—1 ს. საშ., ქალ. და ბავშვ.

ს ა ღ ა მ ო თ ი:

ო. ვ. გეევსკაია-ენგელი: 6—6½ ს. აბებიო, ქალებისა და ბავშვებისა.

ი. ფ. მარციშევსკი: 6—7 ს. შინაგანი, ბავშვებისა და ყვავილის აცრა.

რჩევა 50 კაპ. ღარიბებს უფასოდ, კონსულტაციები და ოპერაციები შეთანხმებით სამკურნალოს დირექტორი მედიც. დოქტორი ბ. ა. ნავასარდიანი.

(წ.—1—183)

რადგან ვიღაც გორობ-მომქმდნი ქალაქის წყლის მილის აბონენტებს ჰპარავენ წყლის საზომებს და ისრებს ამრუდებენ, ამიტომ

ტფილისის ქალაქის გამგეობა

ამით აცხადებს, რომ სახლის პატრონებმა წყლის საზომთან არავინ არ უნდა მიუშვან, იმათ გარდა, ვისაც მოწმობა ექნება იმისა, რომ შეუძლიან გახსნას წყლის საზომი.

(3—6.—)

მკერვალი

ნ. თ. ჩემკარიოვი

ძმ. ძეგველოვების თევზის სავაჭროს მაღლა მიღებულია დიდძალი მატერია ინგლისისა და რუსეთის საუკეთესო ფაბრიკებისა. შეიძლება შეკვეთა სამხედრო, სტატსკურ, სამოქალაქო უწყებათა და მოწაფეთა ტანისამოსზე. შეკვეთილს ჩემის ზედამხედველობით ამზადებენ მაღაზიები: 1) პუშკინის ქ. № 9. და მიხეილის პროსპექტი № 131.

(5—1) პატივისცემით ნ. თ. ჩემკარიოვი.

სტამბა „სინათლე" რუსის ქუჩა № 3.

რედაქტორ-გამომცემელი ი. ხ. აბლაძე,